

CORPUS DELICITI

ČÍSLO 6

ROČNÍK 2013

ISSN 1338 - 6603 (tlačená verzia)
ISSN 1338 - 4821 (online verzia)

elsa

The European Law Students' Association

Adresa redakcie:
Časopis Corpus Delicti,
Právnická fakulta Trnavskej univerzity
v Trnave,
Kollárova 10, 917 01 Trnava

E-mail: corpusdelicti.tt@gmail.com

Obálka: Tomáš TAKÁČ

Redakčná rada:
Šéfredaktorka: Monika MARTIŠKOVÁ
Redaktori: Juraj ŠELIGA, Zuzana BALÁŽOVÁ
Externý spolupracovník: Mgr. Ján JURAN

Konzultanti:
Mgr. Kristián ČECHMÁNEK,
Mgr. Martin CSÁSZÁR, Mgr. Naďa Kvaková

Odborní garanti:
doc. JUDr. Tomáš STRÉMY, PhD.,
JUDr. Anton ŠKREKO, PhD.

Obsah:

- Úvodník	1
Aktuality:	
- XI. Lubyho právnické dni	2
- Úloha a postavenie právnika v spoločnosti	2
- Prednáška „Kriminológia a jej rozvoj v Českej republike“	4
- Futbalový turnaj o putovný pohár dekana	5
- Simulovaný trestný proces 2013	5
- Beánie 2013	6
Rozhovory:	
- Rozhovor s verejnou ochrankyňou práv JUDr. Janou Dubovcovou	7
- Rozhovor s J. E. Radovanom Javoríkom, veľvyslancom Slovenskej republiky v Izraeli, o aktuálnom blízkovýchodnom dianí.....	9
Články:	
- Online Hate Speech - Nenávistné prejavy na internete	12
- Sága Kadi začína.....	13
- Eutanázie a její trestně právní aspekty	17
- Odpočúvanie verejne činných osôb	21
- Študent vysokej školy a platenie poistných „odvodov“ v pracovnoprávnych vzťahoch....	24
- Právo na prejednanie veci v primeranej lehote v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva.....	28
- „Jozef Mak vs. zákonodarca“ alebo „aj veterné mlyny možno poraziť“	30

Úvodník

Vážený pedagogický zbor, milé študentky a študenti!

Pomyselný klúčik od redakcie zmenil vlastníka. Už v čase príprav na prijímacie pohovory na našu fakultu som dúfala, že budem mať v časopise Corpus Delicti svoje miesto. Ale ani vo sne by mi nenapadlo, že by som mohla mať toľko šťastia, a mohla sa Vám dnes prihovárať

ako nová šéfredaktorka. Ale ako to už býva, v konečnom dôsledku nič nepadá z neba len tak, a preto bolo potrebné veľké odhadlanie a prekonanie mnohých prekážok, aby ste toto číslo časopisu mohli držať v rukách. Ale bez pomoci absolventov našej fakulty, ktorým na časopise stále záleží, by to nešlo. Rovnako bez podpory fakulty, ktorej chcem aj týmto spôsobom podakovať za finančný príspevok.

Toto číslo, už tradične, prináša mnoho vyjadrení názorov na rôzne témy v odborných článkoch, ako aj pohľadov na podujatia uskutočnené na pôde fakulty, či mimo nej. Napríklad fakultou usporiadaná medzinárodná vedecká konferencia v Smoleniciach, hľadanie úlohy a postavenia právnika v spoločnosti, či súťaž Simulovaný trestný spor 2013, v ktorom sa skvele umiestnili študenti našej fakulty. Prečítať si môžete aj rozhovor so slovenskou verejnou ochrankyňou práv, JUDr. Janou Dubovcovou, ktorá navštívila našu fakultu, či interview s jeho excelenciou Radovanom Javoríkom, veľvyslancom Slovenskej republiky v Izraeli, ktoré bolo uskutočnené priamo v Tel Avive.

Prajem Vám príjemné čítanie a úspešný začiatok nového semestra!

Monika Martišková
šéfredaktorka

XI. Lubyho právnické dni

„Pravým dôvodom pre spravodlivosť je, že každý človek má rovnakú hodnotu.“ Aj táto veta bola spomenutá v príhovore, ktorým rektor Trnavskej univerzity v Trnave prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD. otvoril medzinárodnú vedeckú konferenciu na Smolenickom zámku, ktorá sa konala v dňoch 19.-20. septembra 2013.

Už tradične Nadácia Štefana Lubyho spolu s Právnickou fakultou TU usporiadali XI. Lubyho právnické dni s tému „Ochrana slabšieho subjektu v súkromnom práve“. Tejto konferencie sa zúčastnilo mnoho zahraničných prispievateľov, napríklad z Chorvátska, Rumunska, Srbska, Maďarska, Slovinska, Rakúska, Českej republiky či Bosny a Hercegoviny. Rokovacími jazykmi boli okrem slovenčiny a češtinej aj angličtina a nemčina, ktoré boli zabezpečené simultánym tlmočením.

Konferencia dosiahla vysokú účasť.

Z konferencie na Smolenickom zámku.

Téma ochrany slabšieho subjektu bola skvele zvolená a tak umožnila vypočuť si mnoho podnetných príspevkov ktoré sa venovali veľmi aktuálnej téme a priniesli nové pohľady či námy na riešenie rozporuplných otázok vyskytujúcich sa v európskej legislatíve.

Po dvoch dňoch, plných príspevkov a debát počas verejných diskusií či súkromných rozhovorov počas občerstvovania, v prostredí prekrásneho kongresového centra Slovenskej akadémie vied sa všetci prispievatelia rozlúčili a konferencia sa skončila. Ale nie nadľho, kedže referaty účastníkov budú zverejnené v recenzovanom zborníku, čím posolstvo tejto konferencie neupadne do zabudnutia ani uplynutím času.

Monika Martišková, Monika Rafajová

O úlohe a postavení právnika v spoločnosti

„Lebo aj teraz je svet plný figúrok, ktoré ostošest, zaštitené ochranou stáda a bez schopnosti predvídať a mať zásady, súhlasia s hočím. Figúrka je nebezpečný človek, pretože si myslí, že za nič nemôže, že tam hore vyšie sú činitelia, ktorí za neho myslia, rečnia, plánujú, za neho rozhodujú, za neho nesú zodpovednosť... figúrka je teraz výplodom pokrytectva našich čias...“

(D. Tatarka: Démon Súhlasy)

V týždni keď si pripomíname Nežnú revolúciu, ktorá menila osudy nás všetkých sa iste nie náhodou na pôde Právnickej fakulty Trnavskej Univerzity v Trnave uskutočnil workshop na tému „Úloha a postavenie právnika a právničky v spoločnosti“. Worskhop, ktorý ponúkol odpoveď mladých študentov práva na Tatarkovu výtku o figúrkach v spoločnosti a figúrkach medzi právnikmi. Dovoľte mi preto pári žurnalisticko-osobných poznámok.

Celá akcia bola rozdelená do troch sekcií, (i) známi právni o práve, (ii) známi ne-právni o práve, (iii) neznámi právni o práve. Nebudem Vás nudiť detailmi o časoch, počtoch ľudí, či niečím podobným. Hned' k obsahu vypovedanému i k tomu implicitnému.

V prvom bloku (známi právni o práve) vystúpila Dr. Eliška Wagnerová, Dr. Ján Hrubala a Dr. Ján Havlát. Okrem svojich motívacii stať sa právnikmi popísali zaujímavé dilemy, pred ktorými ako právni a ľudia stáli. A počas tohto celého rozprávania bolo možné u každého identifikovať ten spomínaný nepriamo vypovedaný obsah.

Dr. Wagnerová sa nebála povedať, a skutočne veľmi pri-

amo, že právnik má byť čestný človek, že Masarykove „nebáť se a nekrášť“ nie je len floskulou, ktorá sa často kde-to cituje. Že česť a étos stojí v pozadí každého človeka, pri otvorení spisu, pri hľadaní spravodlivosti, túžby po spravodlivosti. Ukázať charakter nie je slabinou, vidieť veci v kontexte doby, bojať a hľadať pravdu je poslaním človeka, o to viac právnika. Otázka vnútorných vzorcov, ktoré nás vedú k rozhodnutiam je mierou zodpovednosti i povinnosti každého (mladého) právnika. Nie je to legenda ani fráza z prvého ročníka štúdia. Dr. Hrubala dodal, s prosbou o opomenutie patetického tónu, že nevyhnutná je snaha o vytvorenie vnútornej zloby, že jednoducho treba bojať proti vlastnej zlobe, zlomyseľnosti a pomstychtivosti, aby bol človek slušným právnikom. Slušného právnika od neslušného neodlišuje to, že ten prvý nemá zlé „pohnutia myseľ“ a druhý áno, ale to, že ten prvý sa im nepodriadi, zápasí s nimi a vyhráva. Vstup do interakcie ľudských vzťahov z titulu moci preto nikdy nesmie byť násilím a osobnou pýchou, naopak má byť ukážkou pochopenia pre čaro jazýčka na váhach spravodlivosti. „Budte lepší ako iní, pracujte viac a tvrdšie“ na prvý pohľad lacná

fráza z treťotriedneho motivačného plátka bola ale z úst Havláta úplným opakom. Medzi poctivým výkonom svojho povolania a úspechom nie je škodoradostná dichotómia, naopak jedno by malo byť a môže byť samozrejmostou druhého.

Druhým blokom (známi ne-právni o práve) sa niesla uvoľnenejšia atmosféra. Predsa len Ľuba Lesná a Zuzana Mistríková nezápasia každodenne s paragrafmi, či zmluvami, čo však neznamená, že nezápasia s právom, či o právo. Ich posolstvo bolo tak viac abstraktné, zamerané na celú spoločnosť, ktorú ako osoby z mediálnej oblasti sledujú, vidiac dopady masy paragrafov na hlavy jednotlivcov.

Mistríková zatiahla ihneď na pomyselnú hlinu, a to odkazom na vnútornú logiku i systematiku každého jedného zákona. Miesto argumentačných metód, či vetnej konštrukcie, nastupuje fungovanie zákona a jeho spoločenská reflexia, ktorá je tým, čo rozhoduje o kvalite právneho poriadku. Paradoxne, i keď dnes tolko hanení právni sú podľa Mistríkovej nevyhnutným elementom zdravo fungujúcej spoločnosti. Lesná otvorila debatu o napísanom a žitom, o právnom štate na papieri a tom, ktorý sa pri Svätom Jure stretol s realitou (únos Mikuláša Kováča ml. pozn. autor). Hodnotový systém, ktorý je prítomný v spoločnosti je obrazom i zrkadlom aj pre právnikov. Právni o svoje skutočné miesto budú bojať, častokrát i s médiami, politikmi a ďalšími, ktorí ich vykresľujú ako spoločenské zlo. Slušnosť, morálka, cnosť i človečina bola spoločným prvkom oboch blokov.

V treťom bloku (neznámi právni o práve) vystúpili mladí študenti a študentky, ktorí sa popasovali s obrazom právnika ako mladého gaunera, ktorý zarába veľa peňazí. Opäť sa skloňovala slušnosť, nevyhnutnosť zmeny, ale nie tej megalomansko-populistickej, skôr naopak, vnútornej, ktorá vychádza od jednotlivcov, ktorá pretvára svoje okolie, a tak prispieva k blahu komunity. Ideál pravdy, spravodlivosti a dobra nesmie zostať pred bránami právnických fakúlt. Študenti volali po jeho vstupe dovnútra. Ochota byť na seba prísny, ale

Tako vyzerala živá debata v rámci série diskusií.

zostať morálne čistý nie je na výsmech, je zaujímavá. Hodnoty majú stále svoju cenu, i keď potrebujú svojich nositeľov. Túžba po učiteľoch, ktorí skutočne formujú, kladie jasne pomenované nároky i na fakultu.

Úprimne treba povedať, že autorovi tohto príspevku sa dostalo radosti byť spoluorganizátorom tejto udalosti. Nadsenie ľudí, ktorí chcú ponúkať alternatívnu oproti obrazu dravých žralokov, ktorí chcú priložiť ruku k dielu, je motiváciou. Verejne známe osoby, ktoré sa ospravedlňujú, že z časových dôvodov sa nemôžu podujatia zúčastniť, hoci téma je dôležitá, či ľudia, ktorí ponúkajú svoj voľný čas za peniaze, je záväzkom nevzdávať boj o ideál spravodlivosti, ideál slušnosti, ideál normálnosti. A odpoveď študentov, ktorí chcú byť slušnými, ktorí nesúhlasia s ľahšou cestou, je nádejou, že obraz o práve, ktorý je dnes ponúkaný svetu nie je jednofarebne čierny.

Tatarkov Démon súhlásu spomenutý v úvode upozorňuje na figúrky. Figúrky ticho súhlašiacie s čímkolvek, figúrky nasledujúce obraz fatamorgány na púšti. Ale tu zrazu stojí opozícia, zastúpená každou generáciou, povolením i schopnosťou, ktorá odpovedá: „Nie, ďakujeme, nemáme záujem.“ Komunita, ktorá má potenciál prerášť spoločnosť.

Workshop o úlohe a postavení právnika v spoločnosti, ktorý sa uskutočnil na pôde Právnickej fakulty Trnavskej Univerzity v Trnave, je toho dôkazom. Že ľudia nerezignovali, že boj sa ešte neskončil, že etika patrí na právnické fakulty a nielen tam, ale i do každodenného života.

Úprimné podakovanie patrí vedeniu Právnickej fakulty Trnavskej Univerzity v Trnave, menovite prof. Helene Barančovej a Dr. Martine Gajdošovej, taktiež Dr. Patrikovi Príbelskému a rovnako i Dr. Márii Kolíkovej, Dr. Jaroslavovi Daniškovi a všetkým ďalším, ktorí akýmkoľvek spôsobom priložili ruku k dielu a tak pomohli s organizáciou.

Otvorenie dvojdňového programu.

Juraj Šeliga

Prednáška

„Kriminológia a jej rozvoj v Českej republike“

Dňa 27.11.2013 sa v priestoroch Katolíckej jednoty Slovenska v Trnave uskutočnila prednáška na tému „Kriminológia v Českej republike a jej rozvoj“. Organizáciu nad podujatím prezvala Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, konkrétnie katedra trestného práva a kriminológie v spolupráci s katedrou propedeutiky právnických predmetov. Práve výborná a dlhoročná aktívna spolupráca pána prof. PhDr. Gustáva Dianišku, CSc. a pána doc. JUDr. Tomáša Strémyho,

níci na našej fakulte. Na konci príhovoru predstavil riaditeľa Inštitútu doktora Scheinosta, ktorému následne prenechal slovo, aby sa študentom prihovoril so svojím príspevkom.

Doktor Scheinost sa zameral najmä na hlavné činitele a dôležité medzníky v historickom vývoji, ktoré vplývali na formáciu a napredovanie budovania kriminológie v Českej republike a taktiež predstavil úlohy a činnosti, ktoré Inštitút pre kriminológiu a sociálnu prevenciu plní. Jeho úlohou

je prispievať k fungovaniu justičného systému, k tvorbe legislatívy a k formulovaniu sankčnej politiky zameranej na účinnejšiu kontrolu kriminality. Rovnako sa tak inštitút špecializuje aj na prípravu študijných a analytických pokladov v oblasti práva, justície a väzenstva pre potreby rezortu Ministerstva spravodlivosti Českej republiky. Inštitút datuje rok 1960 ako rok svojho založenia, a preto ho možno oprávnene označiť za 2. najstarší kriminologický inštitút v Európe. Jeho zriaďovateľom je Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky, ktoré zároveň schvaľuje aj jeho rozpočet.

Na záver svojho výstupu doktor Scheinost podčakoval za pozvanie a príležitosť prednášať na najlepšej právnickej fakulte na Slovensku. Zároveň vyslovil túžbu nad zriadením podobného inštitútu i pre Slovenskú republiku, ktorá sa, žiaľ, dopisal k danému kroku neodhodlala. Záverom pozval všetkých priaznivcov kriminológie na Európsku kriminologickú konferenciu, ktorá sa uskutoční v dňoch 10. -13. septembra 2014 v Prahe.

Kolektív ELSA TT

PhDr. Miroslav Scheinost pri prednášaní profesor Gustáv Dianiška.

PhD. s Inštitútom pre kriminológiu a sociálnu prevenciu so sídlom v Prahe sa stala jedným z impulzov na usporiadanie prednášky pre študentov a akademickú obec Právnickej fakulty, ktorá by mohla priniesť nové nazeranie na oblasť kriminológie a jej rozvoja. Je vždy veľkým prínosom, keď fakulta vo svojich priestoroch poctí významných hostí z praxe, ktorí svojím výkladom na danú problematiku môžu obohatiť svojich poslucháčov. Jedným z nich bol nepochybne i riaditeľ spomínaného inštitútu, PhDr. Miroslav Scheinost. Na akademickej pôde pána riaditeľa privítali páni profesor Dianiška, páni docent Stremy a paní docentka Vráblová. Po oficiálnej časti nasledovala už samotná prednáška. V priestoroch Katolíckej jednoty sa zhromaždilo početné zastúpenie študentov, či už z magisterskej, ale rovnako tak i z bakalárskej formy štúdia, ktorí prejavili záujem o tento zaujímavý vedný odbor, v očakávaní dozvedieť sa niečo viac, rozšíriť si svoje vedomosti.

Prítomných na úvod privítal profesor Dianiška krátkym príhovorom, v ktorom vyslovil radosť zo stúpajúceho záujmu o získavanie nových poznatkov z oblasti kriminológie, nielen medzi študentmi, ale najmä medzi vedeckými právnickými pedagógmi, čoho dôkazom sú aj odbor-

nie a príležitosť prednášať na najlepšej právnickej fakulte na Slovensku. Zároveň vyslovil túžbu nad zriadením podobného inštitútu i pre Slovenskú republiku, ktorá sa, žiaľ, dopisal k danému kroku neodhodlala. Záverom pozval všetkých priaznivcov kriminológie na Európsku kriminologickú konferenciu, ktorá sa uskutoční v dňoch 10. -13. septembra 2014 v Prahe.

Študenti počas prednášky.

Futbalový turnaj o putovný pohár dekana

Aj tento rok sa konal futbalový turnaj o putovný pohár dekana našej fakulty. Už pred turnajom zo zákulia unikla informácia, že turnaju by sa malo po prvýkrát zúčastniť aj čisto dievčenské družstvo. Čakalo sa na jeho registráciu, avšak dievčatám sa historiu tento rok prepísať

nepodarilo, keďže nedokázali nazbierať dostatočné množstvo hráčok, aby mohli nastúpiť. A tak sa turnaj konal vo svojom tradičnom pánskom duchu.

V mestskej športovej hale sme sa stretli dňa 5.11.2013 o 8. hodine ráno. Predstavilo sa nám desať futbalovým

mužstiev, ktoré prišli predviesť svoju taktiku, zohratosť, chuť zvíťaziť a tak tiež aj bojovnosť, ktorej rozhodne neboľo málo. A bolo sa na čo pozerať! Futbalové kúsky, ktoré predviedli niektorí hráči boli vynikajúce a určite sa za ne nemuseli hanbiť. Rivalita sa od zápasu k zápasu neustále zväčšovala a celému turnaju dodávala potrebnú atmosféru.

Po namáhavých zápasoch sa víťazmi napokon stali členovia tímu „Doctores“, ktorí predviedli neskutočne veľa bojovnosti a odhadlanosti s cieľom vyhrať. Za najlepšieho hráča bol zvolený doc. JUDr. Tomáš Strémy, PhD. a po prvýkrát za najlepšieho strelnca doc. JUDr. Radoslav Procházka, PhD., JSD. Obaja si to právom zaslúžili.

Celý turnaj prebiehal v duchu fair-play, i keď sa mohlo zdať, že hráči v hre miestami prieostrajú. Vtedy ma zvyčajne napadlo heslo „Nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa.“ Ja som si z turnaja odniesla len pozitívne dojmy. Tešíme sa na nasledovný turnaj, ktorí si určite nenechám ujsť a všetkým zúčastneným, najmä výhercom, blahoželám!

Zuzana Balážová

Tímy futbalového turnaja.

Simulovaný trestný proces 2013

ELSA Trnava a Právnická fakulta Trnavskej Univerzity v Trnave a ELSA Bratislava a Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, v spolupráci s ostatnými slovenskými lokálnymi skupinami ELSA vyhlásili piaty ročník súťaže Simulovaný trestný proces.

Súťaže sa mohli zúčastniť 3-členné tímy študentov Právnických fakúlt, ktorí mali záujem vyskúšať si svoje vedomosti z trestného práva v praxi a ktorí ukázali, že okrem svojich bežných školských povinností zvládajú vyriešiť aj náročnejšie zadania.

Úlohou tímov vo fakultnom predkole bolo písomne vypracovať súťažné zadanie (kauzu) so zameraním najmä na rozbor relevantných ustanovení hmotného práva, vyšetrovací spis prípravného konania spolu s rozhodnutím prokurátora, ako aj ďalšie vypracovania vyžadované súťažným zadáním. Všetky vypracované zadania súťažných tímov boli následne hodnotené 5-člennou komisiou zloženou z odborníkov na trestné právo. Komisia pre zabezpečenie objektívnosti a spravodlivosti hodnotenia nedostala k jednotlivým vypracovaniám mená riešiteľov, ale iba číselné heslá, na základe ktorých neskôr organizátori súťaže vedeli presne priradiť k jednotlivým tímom dosiahnutý počet bodov. Hodnotila sa kvalita rozboru relevantných ustanovení hmotného práva, štrukturovanosť vyšetrovacieho spisu prípravného konania, kvalita pro-

cesných úkonov, odborná terminológia, štylistika a gramatika.

Celkovo sa do fakultného predkola zapojilo 13 tímov zo všetkých právnických fakúlt na Slovensku, z ktorých bol do celoslovenského semifinále vybratý jeden tím za každú právnicú fakultu, a to ten, ktorý získal od komisie najvyšší počet bodov.

Do semifinále, ktoré sa konalo dňa 20. novembra v priesto-

5-členná komisia s doc. JUDr. Tomášom Strémy, PhD. a doc. JUDr. Miroslavou Vráblovou, PhD.

roch Právnickej fakulty Univerzity Komenského, sa prebojovali naši študenti 1. ročníka Mgr. štúdia, menovite Bc. Jakub Cvejkuš, Bc. Jozef Greguš a Bc. Maroš Černák, ktorí preukázali lepšie vedomosti a tak porazili tím z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Vo finále, dňa 21. novembra, sa **študenti našej fakulty** stretli so domácim súťažným tímom študentov z Univerzity Komenského. Finále sa uskutočnilo formou ústneho pojednávania, v ktorom jeden tím bol v postavení obhajoby (v tomto prípade tím študentov z Trnavy) a druhý tím v **procesnom postavení obžaloby (tím z Bratislav)**. Úlohou bolo zastupovať príslušnú procesnú stranu a navrhovať príslušné dôkazné prostriedky. Napokon s tesným rozdielom sa na prvom miestne

umiestnili študenti Právnickej fakulty Univerzity Komenského. Naši študenti však preukázali skvelú pripravenosť a argumentačnú zručnosť. Oba tímy získali finančné štipendium a hodnotné ceny.

ELSA Trnava by sa touto cestou zároveň chcela podčakať doc. JUDr. Tomášovi Strémymu, PhD. a doc. JUDr. Miroslave Vráblovej, PhD., ktorí ako členovia komisie hodnotili vypracovanie súťažných zadaní a **boli súčasťou poroty** v semifinále aj vo finále tejto súťaže.

Našim úspešným študentom blahoželáme a prajeme veľa súťaží do ďalšieho štúdia!

*Barbora Rafajdusová,
Katarína Mozolová*

Beánie 2013

Dňa 14.12.2013 na našej fakulte opäť zavladlo nadšenie z beánií. Po chodbe boli rozvešané plagáty ružovej farby, v „akvárkach“ študentky viedli rozhovory o farbe a dĺžke šiat, o piateľoch či priateľkách, ktorí ich budú sprevádzať. Lístky sa predávali vo veľkom, najväčší záujem prejavili študenti vyšších ročníkov, a to najmä piataci.

Už pri vstupe bolo vidieť, že pôjde o večer v znamení elegancie. Pred dverami postávali chlapci resp. muži v oblekoch a dievčatá sa tiež nenechali zahanbiť svojimi róbami či „kokteilkami“. Aj napriek tomu, že program začal o čosi neskôr, neubralo to na dobrej nálade.

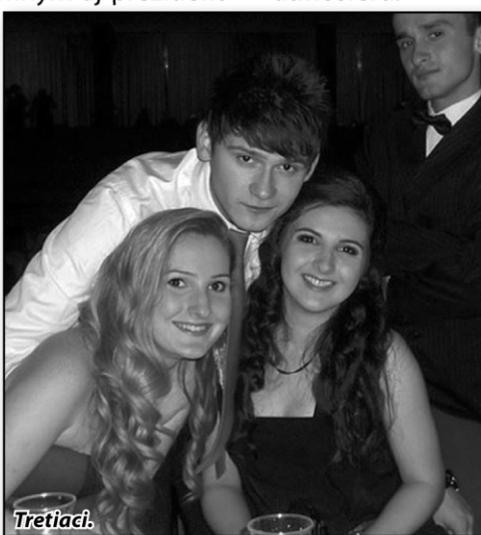

členovia študentskej kapely - Dominik Navrátil vľavo a Sergej Fedorkin vpravo, spolu s jednou z organizátoriek beánií Monikou Rafajovou.

Program bol otvorený príhovorom JUDr. Mgr. Martiny Gajdošovej, PhD. a pári slov povedala prítomným aj prezidentka študentskej organizácie ELSA Trnava, Mirka Smutná. Nasledovalo uvedenie tých „najnovších“. Prvákov sme privítali v našich radoch a oni sa oficiálne začlenili zložením slávnostného sľubu. Program doplnil scénický a spoločenský tanec, v ktorom nám páry predviedli svoj talent. Neskôr, počas večere, chvíle ticha doplnil harfista, ktorý sa stal neodmysliteľnou súčasťou programu posledných ročníkov právnických beánií.

Večer bol v plnom prúde, keď sa na pódiu objavila študentská kapela, ktorá vznikla iba pre túto príležitosť, v zložení: spev Dominik Navrátil, gitara Sergej Fedorkin, basgitara Juraj Adam a bi-

cie Daniel Kravec, ktorý nám čo-to prezradil o výbere piesni: „Modernejšiu hudbu (Bruno Mars, Daft Punk a Maroon 5) sme hrali preto, lebo ju dobre poznalo publikum a páči sa aj nám. Piesničku Mercy, Mercy, Mercy sme zahrali inštrumentálne v modernejšom jazzovom prevedení. V tejto skladbe si zahral svoje sólo aj Sergej, ktorý si svoje životné skúsenosti prišiel obohatiť na Slovensko dvojsemestrálnym štúdiom na právnickej fakulte v Európe, a potom sa vráti späť do Omsku, kde túto pieseň hráva aj so svojou domácou kapelou. Vystúpenie sme ukončili piesňou Ain't no sunshine, ktorá bola špeciálne venovaná JUDr. Róbertovi Dobrovodskému, PhD., LLM. Je to veľmi slávny jazzový „sladčák“, ktorý máme takisto v oblube. Sergej prišiel s týmto nápadom, a preto sme to zahrali a dúfame, že sa naše vystúpenie páčilo aj zúčastneným a spríjemnili sme tým atmosféru.“

Tretiaci.

Aj druháci sa prišli zabaviť na tohtoročné beanie.

Vrcholným číslom programu bolo vystúpenie hudobnej skupiny Polemic. Všetci prítomní tancovali či už pri pódiu, alebo si podupkávali pri stoloch, no a spievanie známych hitov zachvátilo celú mestskú športovú halu. Všade vládla dobrá nálada a každý dúfal, že sa mu poštastí vyhrať prvú cenu v tombole - let balónom, a tak sme zlomok večera venovali aj vyhlásaniu výhercov a odovzdávaniu cien z tomboly.

Aj tento ročník beánií splnil očakávania a tak sa tešíme na ďalší!

*Natália Bubelová,
Monika Martišková*

Rozhovor s verejnou ochrankyňou práv

JUDr. Janou Dubovcovou

Trnava, Právnická fakulta TU, marec 2013

Interview s ombudsmankou viedla Monika Rafajová.

JUDr. Jana Dubovcová je ombudsmanka a bývalá poslankyňa Národnej rady Slovenskej republiky. Kvôli kandidatúre do Národnej rady v roku 2010 rezignovala na svoje postavenie sudkyne. V roku 2009 dostala ocenenie Biela vrana, ktoré udeľuje Aliancia Fair-play a Via Iuris. Dňa 28. marca 2012 vystriedala Pavla Kandráča na poste verejnej ochrankyňe práv.

Štúdium práva ste absolvovali na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave ešte za čias bývalého režimu. Prečo a s akou víziou budúcnosti ste sa prihlásili na právnickú fakultu?

Na právnickú fakultu som sa prihlásila, pretože som to chcela už od detstva, možno od 10 rokov. Konkrétnie lebo som žila v takej rodine, kde sme mali negatívnu skúsenosť so súdnictvom. Ja som v tom prostredí žila, niekoľko rokov som to počúvala a hovorila si ako také idealistické dieťa, že keby som ja bola na mieste niekoho, tak toto by sa nikdy nemohlo stať a takéto krivdy by nemohli byť. Čiže to bola motivácia, prečo som chcela študovať právo a prečo som od malička chcela byť sudkyňou.

Podarilo sa mi to však ľahko a zložito. Na právnickú fakultu som sa nedostala hned na prvý krát, a ani sudkyňou som sa nestala hned, ale až po niekolkých rokoch praxe v roku 1989.

Musím ale povedať, že už v priebehu štúdia na fakulte som si musela všetko trošku prehodnotiť a prejsť z toho detského sna do reality. Ale aj tak sa mi toto povolanie zdalo najkrajšie z právnických profesii, takže som ho veľmi chcela robiť.

Čo pre Vás znamenajú ľudské práva? Bolo Vaším cieľom pôsobiť v oblasti ochrany ľudských práv?

V prvom rade to súvisí aj s predchádzajúcim odpovedou a s tým, že som chcela pôsobiť ako sudkyňa alebo študovať právo preto, aby som obhajovala alebo ochraňovala nejaké práva. V podstate v prvom kole to vyšlo inštinktívne z človeka, čo je dobré a čo je zlé. Toto rozlišovanie som si niesla možno aj z domu. Neskôr profesia priniesla ochranu ľudských práv do môjho života.

Ešte v roku 2000, keď sa začalo rozhávať o tom, že by sa mal v Slovenskej republike zriaďať inštitút verejného ochrancu práv, tak som to veľmi chcela. Už vtedy som sa o túto funkciu uchádzala, no ne-

bola som zvolená v parlamente. Môj predchodca bol úspešný a bol zvolený dokonca dvakrát za sebou. Keďže tretíkrát už kandidovať nemohol, v čase, kedy sa rozhodovalo o ďalšej voľbe som opäť oživila túto myšlienku, že by som chcela takto pôsobiť, snažila som sa a podarilo sa to.

Ako vnímate Vás úrad, je pre Vás rovnakým povolením ako všetky iné alebo je aj poslaním?

Tak ja som zatiaľ v živote pôsobila vždy tak, že každá práca, ktorú som chcela vykonávať alebo ku ktorej som sa chcela dopracovať postupne, tak vždy som ju vnímať ako poslanie. Právo vôbec si myslím, že je skôr poslanie ako nejaká práca alebo len čisto nejaká kvalifikácia. Právo je vždy poslanie, takže takto vnímam aj funkciu verejného ochrancu práv.

Ako funguje Kancelária verejného ochrancu práv vo všeobecnosti? S kolkými ľuďmi spolupracujete vo Vašom úrade?

Verejnou ochrankyňou práv som sa stala v čase, kedy v Slovenskej republike tento inštitút pôsobil už 10 rokov. Samozrejme, prišla som sem s nejakými mojimi konkrétnymi predstavami o tom, ako by mala Kancelária fungovať, čo je však prirodzené, keď každý si vnesie svoje predstavy, keď chce niečo vykonávať. Ja si predstavujem aj pôsobenie verejného ochrancu práv trošku inak, povedzme ako to bolo predtým, niektoré zmeny som už urobila a stále sa v nich snažím pokračovať. Pokiaľ ide o materiálne a finančné vybavenie, to je veľmi slabé. Čiže len v rámci možností, ktoré teraz momentálne máme, prešetrujeme podnety a z vlastnej iniciatívy robíme veci, ktoré predkladám kolektívu ako nejake priority, o ktorých si myslím, že sa im treba venovať. Ale predstavujem si samozrejme, že dalo by sa to dalo robiť ešte lepšie, ešte kvalitnejšie a ešte dôslednejšie.

Vašim zaujímavým nápadom je vytvorenie „Domu ľudských práv“. Viete nám bližšie priblížiť túto iniciatívu?

No to je trošku omyl, v tom ako ste predstreli túto otázku, že ja plánujem. Nie. Verejný ochrancu práv počas takmer 12 rokov svojho fungovania od tohto štátu zatiaľ nedostal svoje sídlo. V zákone má určené, že sídlom je Bratislava, ale nedostal konkrétnu adresu. A z toho dôvodu je to pre veľmi limitujúce, lebo veľká časť finančných prostriedkov, ktoré dostáva verejný ochrancu práv na svoje fungovanie vynakladá na nájom a na mzdy. Teda keď zaplatí tieto základné veci, tak mu potom ostáva veľmi málo prostriedkov na reálnu činnosť.

Takýchto inštitúcií sice nie ústavného charakteru, ale inštitúcií, ktoré sa zoberajú ochranou práv, je v Slovenskej republike viac a nemajú tiež vyriešenú otázku svojho sídla. Už desať rokov počúvam, že by bolo ideálne, keby Slovenská republika mala Dom ľudských práv, v ktorom by sídlilo viacero inštitúcií zoberajúcich sa nejakou časťou ochrany ľudských práv alebo touto problematikou. Preto navrhujem aby občan, ktorý sa potrebuje dopracovať k nejakej informácii alebo možno sa uchádza o nejakú pomoc, mal adresu, na ktorej by mohol dostať viaceré informácie. Napríklad ku nám, keď príde niekto s nejakým podnetom a ja zistím, že nepatrí do pôsobnosti verejného ochrancu práv tak by som vedela povedať, že tam je Centrum právnej pomoci alebo je tam Stredisko pre ľudské práva, čiže zídate o poschodie nižšie a oni Vám pomôžu. Bolo by to komfortné pre všetkých a zároveň, by sa možno vyriešil problém viacerých inštitúcií takýmto spôsobom. Ale je to praktické aj z hľadiska jednej aj druhej strany, aj z hľadiska nákladov štátu, ale aj z hľadiska komfortu občanov. Ešte doplním, že ideálne by bolo keby takéto Domky ľudských práv boli aj v krajských mestách napríklad. To by bolo úplne skvelé.

Slovensko sa vstupom do Európskej únie zaviazalo dodržiavať aj jej právne predpisy. Komunikujete v rámci výkonu svojej funkcie aj s orgánmi verejnej moci iných členských štátov EÚ? Spolupracujete aj s verejnými ochrancami práv iných členských štátov, prípadne aj s verejnými ochrancami práv štátov mimo Európskej únie?

My sme inštitúcia, ktorá by mala spolupracovať v rámci siete verejných ochrancov práv s inými verejnými ochrancami

práv. Je to európska siet a spolupracujeme platonicky z toho dôvodu, že na výcestovanie, vzájomné návštevy alebo kontakty skutočne slovenský verejný ochrancu práv nemá žiadne podmienky a žiadne finančné prostriedky. My skôr spolupracujeme cez novodobé technológie, internet a tak ďalej. Nemôžeme sa zúčastňovať žiadnych nejakých väčších konferencií alebo študijných pobytov alebo vzdelávacích aktivít, ale vymieňame si materiály medzi sebou. Pokiaľ ide o iné orgány verejnej správy, tak

Zatiaľ sa neprihováram za rozšírenie pôsobnosti verejného ochrancu práv, lebo som presvedčená o tom, že my sme zatiaľ „nevýtažili“ v rámci svojej praktickej pôsobnosti všetko, čo nám momentálne zákony o verejnom ochrancovi práv umožňuje a to možno aj práve z tých materiálnych a finančných dôvodov. Podľa mňa až keď budeme celkom túto pôsobnosť vykonávať, tak ako je momentálne v zákone zakotvená a narazíme na nejaké limity, tak potom by sme možno prišli s nejakými ná-

kial' sa pamätám, tak veľa prieťahov v konaní je spôsobených tým, že v tejto veci, čo sa týka znaleckých posudkov, znaleckých oprávnení, vôbec vykonávania znaleckej činnosti majú súdy veľké problémy. Ministerstvo spravodlivosti prisľúbilo, že sa bude touto vecou zaoberať, že sa bude meniť právna úprava. Potom sme navrhovali, aby ministerstvo spravodlivosti riešilo alebo dalo na verejnoscť zoznam preťažených súdov, aby aj účastníci konania vedeli, že toto je preťažený súd a možno tu očakávať, že pojednávania budú pomerne vo väčších časových intervaloch a aby sa na to mohli pripraviť. Zároveň aj, aby potom ministerstvo spravodlivosti riešilo prioritne tieto súdy, ktoré sa javia ako preťažené zo všetkých štatistik, a aby ich vedelo v nejakom poradí transparentne dopĺňať, aby podľa toho určovalo voľné sudcovské miesta.

Verejnou ochrankyňou práv Slovenskej republiky ste od marca 2012. Za ten čas ste určite preskúmali množstvo podnetov a pomohli ste mnohým ľuďom. Viete si spomenúť na jeden prípad, ktorý Vás mimoriadne zaujal a utkvel Vám v pamäti?

Viem si spomenúť na viac, ale počíjam za dôležité povedať, že verejný ochrancu práv zistuje úroveň dodržiavania základných ľudských práv a slobôd v činnosti orgánov verejnej správy alebo niektorých orgánov verejnej moci a že bolo by chybou keby to zisťoval iba na základe podnetov. Práve preto som začala presadzovať aj kombináciu, teda aby sme zisťovali úroveň dodržiavania práv aj na základe vlastnej iniciatívy a prieskumov vykonalých z vlastnej iniciatívy. Poviem, prečo je to tak. Lebo napríklad z doterajších výsledkov, podľa správ verejného ochrancu práv, keď vychádzame len z tých podnetov, ktoré prídu, tak ľudia sa najčastejšie obracajú na verejného ochrancu práv, že majú prieťahy v konaní, nielen v súdnom, ale aj v inom. Alebo, že bolo porušené ich právo na právnu a súdnú ochranu a iné ľudské práva sa nemusia vôbec dostať do pozornosti a nemusia byť dodržiavané na potrebnej úrovni. Napríklad sme nemali ani jeden podnet, ktorý by nám poslal Róm, rodič rímskeho dieťaťa, že násmu dieťaťu bol napríklad stažený prístup k školskej dochádzke alebo nebolo zaradené do prvej triedy, ale do špeciálnej triedy, a my si myslíme, že to tak nemá byť. Takýto rodič sa na nás doteraz neobrátil a to znamená, že keby sme my takýto podnet nikdy nedostali, tak by sme ani na žiadne porušenie neprišli. A pritom naša správa o prístupe týchto detí k vzdelaniu, ktorá je prílohou spomínanej Mimoriadnej správy, je absolútne alarmujúca. Takže len z podnetov sa to nedá. Pod-

Verejnou ochrankyňou práv JUDr. Jana Dubovcová a študentka PF Mónika Rašajová počas rozhovoru.

tam my nekomunikujeme s inými orgánmi, pretože pôsobnosť verejného ochrancu práv sa vzťahuje na pôsobnosť orgánov verejnej správy a niektorých orgánov verejnej moci iba v rámci Slovenskej republiky. Samozrejme, že trošku intenzívnejšie spolupracujeme v rámci V4 krajín, s ktorými sa stretávame pravidelne. Tento rok bolo práve Slovensko hostiteľom takéhoto pracovného stretnutia, na ktorom sme s kolegami otvorili niekoľko zaujímavých témy a diskutovali sme napríklad aj o prístupe jednotlivých parlamentov, alebo ak chcete politikov, k správam verejných ochrancov práv o ich činnosti. Bolo to v čase, kedy slovenský parlament úplne bezprecedentne a bez opory v zákone či ústave „vrátil na dopracovanie“ našu Správu o činnosti za rok 2012. A to sme ešte netušili, ako sa o niekoľko mesiacov neskôr poslanci postavia k našej Mimoriadnej správe, ktorú dokonca stále nechcú ani len prerokovať v pléne. Prirodzene najviac komunikujem s českým verejným ochrancom práv, pretože oni urobili veci, ktoré my sme ešte nerobili, ale u nás by ich tiež bolo treba robiť, tak nám pomáhajú aj pokiaľ ide o nejakú metodológiu svojej práce a často ju konzultujeme. Sídlia v Brne, čo je pre nás dosť blízko, sú aj ústretoví a vzťahy sú veľmi dobré.

Vidíte možnosť či potrebu rozšírenia alebo zmeny úpravy Vašich právomocí po vzore zahraničných právnych úprav?

vrhmi, že v ktorom smere treba upraviť pôsobnosť verejného ochrancu práv. A pokiaľ ide o ostatných verejných ochrancov práv, tak sú tie pôsobnosti nastavené inak v Českej republike, inak v Poľsku, inak v Maďarsku. Môžeme to porovnávať, ale v zásadných veciach si myslím, že sme v podstate na tom primerane, čo sa týka pôsobnosti. Možno v postavení toho orgánu - my sme ústavný orgán, ale napríklad v Čechách verejný ochrancu práv nie je ústavným orgánom, ale pritom má pôsobnosť podobnú ako my.

Jednou z Vašich priorít na roky 2012-2013 bolo odstránenie zbytočných prieťahov v súdnom konaní. V novembri 2012 ste k tejto problematike zverejnili aj oficiálnu správu, v ktorej navrhujete konkrétnu riešenia. Ktoré z nich považujete za potenciálne najefektívnejšie, prihľadajúc na Vaše znalosti zo súdnej práxe?

Neviem či to má veľa spoločného s mojou súdnou praxou, možno to, že mám komplexnejší prehľad o tejto problematike. Navrhovali sme opatrenia Ministerstvu spravodlivosti a to také opatrenia, ktoré vyplývajú z pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti, čiže nie sú to také opatrenia, ktoré si my môžeme len tak vymyslieť, ale potrebujeme aj nositeľa. Ministerstvo spravodlivosti má na starosti znalcov, čiže po-

nety sa skutočne najčastejšie týkajú úradného postupu v stavebnom konaní alebo v katastrálnom konaní alebo postupom katastra, takže kvôli tomu sa ľudia na nás obracajú, ale v iných oblastiach nie. Už v roku 2012 sme urobili niekoľko prieskumov na základe vlastnej iniciatívy a tam sme rozoberali nielen túto správu o prieťahoch v súdnom konaní, ale sme sa zaoberali napríklad aj odbormi sociálno-právnej ochrany, že ako sa vykonáva a realizuje v praxi sociálno-právna ochrana detí. Tam sme zis-

tili veľké nedostatky, povedzme aj vo vybavení úradov, ale aj v dodržiavaní práv detí. V roku 2013 sme sa takto venovali napríklad kolíznym opatrovníkom; fungovaniu viacerých reeducačných zariadení; prístupu cudzincov, ktorí sú zadržaní na našom území k právnej pomoci; alebo tomu, ako sú na tom väzni so stravou a prístupom k zdravotnej starostlivosti, ... A podobne budeme pokračovať aj ďalej.

Čo by ste na záver odkázali študentom Právnickej fakulty Trnavskej uni-

verzity a iným čitateľom časopisu Corpus Delicti?

Nepocitujem potrebu niečo odkazovať študentom, len možno keď si vybrali právo tak dúfam, že si ho vybrali preto, lebo cítia v sebe nejakú morálku a etiku a budú sa snažiť posudzovať veci podľa toho, čo je spravodlivé a čo nie je spravodlivé. Že nešli študovať právo len preto, že si myslia, že napríklad právnici alebo advokáti alebo niektorá právnická profesia zarába viac ako iné profesie.

Rozhovor s J. E. Radovanom Javorčíkom, velvyslancom Slovenskej republiky v Izraeli o aktuálnom blízkovýchodnom dianí

Izrael, Tel Aviv - Jeruzalem, október 2013
Interview s veľvyslancom viedol Daniel Arbet.

Radovan Javorčík je od roku 2011 veľvyslancom Slovenskej republiky v Izraeli. Po absolvovaní Strojnickej fakulty Slovenskej technickej univerzity (1993) a postgraduálneho štúdia na Ústave medzinárodných vzťahov Právnickej fakulty UK v Bratislave (1995) pracoval v Kancelárii prezidenta SR (1994-1995) a následne na Ministerstve zahraničných vecí SR (od roku 1995). V rámci vyslaní v zahraničí pôsobil na Stálej misii SR pri NATO (1998-2002) a ako zástupca veľvyslanca a chargé d'affaires Veľvyslanectva SR v Londýne (2005-2009).

Ako veľvyslanec SR pôsobíte v Izraeli takmer 3 roky. Aký máte vzťah k tejto krajine? Čím je podľa Vás výnimočná?

Hlboký vzťah ku krajine a ľuďom sa spravidla formuje pomaly. Izrael je výnimočný v tom, že každý deň niečim prekvapí. To, čo ste si myslíte večer, do rána môže byť inak. V tomto blízkovýchodnom pohybe však máte zárukú, že základné veci a princípy fungovania spoločnosti ostávajú stále rovnaké. V tom je pravdepodobne sila Izraela – čokoľvek sa stane, vždy sa máte kam vrátiť a nájdete priestor, kde sa realizovať. Pre niekoho je to kultúrne dedičstvo, pre iného príroda, obchod, podnikanie, štúdium alebo obyčajné rozhovory s neznámymi.

V diplomatickom prostredí sa pohybujete už pomerne dlho. Okrem pôsobenia na Ministerstve zahraničných vecí máte za sebou misiu v Londýne a skúsenosti ste nadobudli aj pri NATO v Bruseli. V čom vidíte hlavné rozdiely, pokiaľ ide o diplomatickú agendu v Spojenom kráľovstve, Bruseli a v Izraeli?

Je ľahké porovnávať dve diplomatické misie. O to viac multilaterálnu a dvojstrannú

diplomaciu. Kým v medzinárodných organizáciách si Vás prinajhoršom agenda nájde aj sama, v dvojstranných vzťahoch musíte hľadať nové príležitosti pre rozvoj vzťahov. Nie každé miesto má tak bohatú kolekciu mimovládneho prostredia ako Londýn, Paríž, Moskva, Washington, Berlin alebo tradičie, historické dedičstvo a paradoxy ako Izrael. Toto sú rozdiely, ktoré vidíte na povrchu a dotvárajú dojem z práce. Hlavný rozdiel je v zameraní daného druhu misie – kým v organizácii je agenda daná, v Európe je stále viac európskej agendy a mimo Európu trocha viac tradičnej dvojstrannej diplomacie s prioritou ekonomických vzťahov a pomoci občanom. Súkromné preferencie ostávajú v rodine.

Pojem „bezpečnosť“ sa stal v Izraeli neoddeliteľnou súčasťou národnej identity. Politicky kontroverzné kroky bývajú často legitimizované práve „záujmom národnej bezpečnosti“. Ako by ste definovali aktuálnu bezpečnostnú situáciu v Izraeli?

Málokto pochybuje o jednom fakte. Izrael je jediným bodom demokracie na Blízkom východe v podobe, ako si predstavuje

demokraciu niekto v euroatlantickom priestore. Izrael ako jediná demokratická krajina na svete nemá mierové dohody so všetkými svojimi susedmi, respektíve je v priestore, kde iné krajiny nemajú s ním nadviazané diplomatické vzťahy, alebo dokonca neakceptujú jeho právo a legitimitu na existenciu. Kým vo vnútri krajiny sa reálne cítite tak ako v akejkoľvek inej krajine Európskej únie, okolie je nestále a v zásadnom politickom pohybe. V tejto nestabiliti je potrebné hľadať zdroj vonkajšieho správania sa Izraela a hľadania spôsobov, ako zaistiť vnútornú bezpečnosť svojich obyvateľov bez toho, aby krajina bola existenčne závislá na jednom partnerovi. Zo strany izraelských politikov sa v otázke vonkajšej bezpečnosti nejedná o pózu, ale o takmer úplný národný konsenzus. Či konkrétnie opatrenia sú alebo nie sú legálne a legitíme, je potrebné hodnotiť per partes. Nie je možné nesúhlasiť s tézou, že každé opatrenie, ktoré zachráni čo len jeden život, je dobré. Na druhej strane, tieto opatrenia nemôžu napríklad úplne negovať oprávnené požiadavky na slobodu pohybu osôb alebo prístupu k súkromnému majetku. Bohužiaľ, často sa verejnosti z rôznych zdrojov podsúvajú čierno-biele videnia reality. Blízkovýchodná realita je väčšinou pestrofarebná a v prípade Izraela je potrebné mať vždy na pamäti, že existuje v nie priateľsky naladenom susedstve.

Aktuálne sú jednou z ústredných tem v Izraeli priame mierové rokovania s Palestínskou autonómiou, ktoré boli v júli po takmer troch rokoch pod silným tlakom USA obnovené a majú byť ukončené do 9 mesiacov od ich za-

čatia podpisom vzájomnej dohody. V akom stave sa rozhovory momentálne nachádzajú?

Ešte pred reštartom rokovania sa obe strany dohodli, že jedine minister zahraničných vecí USA John Kerry bude autorizovaný povedať čokoľvek o ich obsahu alebo forme. Preto všetky mediálne výstupy a komentáre je potrebné vidieť v kontexte, ktorí ich hovorí, kedy a čo sa deje na okolí. Jediné, čo o rokovaniach vieme je, že rokovacie tímy vedú vyjednávač Saeb Erekat a minister pre rozvoj Nabil Shtayeh za palestínsku stranu a ministerka spravodlivosti Tsippi Livni a vyjednávač Jicchak Molcho na izraelskej strane. Po obojstrannej dohode sú pri rokovaniach aj zástupcovia americkej administratívy, nie ako arbitri, ale facilitátori stretnutí. Rokovania boli v októbri výrazne zhustené a už nemá zmysel počítať množstvo stretnutí. Fakt, že stretnutia sú a trvajú mnoho hodín, dáva tušiť, že obe strany k nim seriózne pristupujú a otvorené sú všetky otázky. Treba si tiež uvedomiť, že rokovania nie sú iba o obsahu budúcej mierovej dohody, ale najmä o prekonávaní obojstrannej nedôvery, obáv, garancií a o spoločnom dialógu. S istou hyperbolou je možné prirovnáť rokovania k americko-sovietskym rokovaniam v šesťdesiatych rokoch, kedy obe strany sice používali jeden rokovací jazyk, ale význam dohodnutých slov si vysvetloval každý po svojom. Možno ešte lepším porovnaním súčasného stavu rokovania je vzdialenosť paralela v severoírskom procese, kde zvrat spôsobili nie nové rokovania alebo noví moderátori rokovania, ale politická odvaha lídrov akceptovať kompromisy inak nepriateľné pre „angažovanú väčšinu“, ale reflektujúce želanie väčšiny obyvateľov, aby ich deti nemuseли žiť s násilím vedúcim nikam.

Podmienkou obnovenia priamyh mierových rokování s Izraelom bola po-

žiadavka Palestínskej autonómie týkajúca sa prepustenia Palestínčanov, ktorí boli zapojení do teroristických útokov pred priatím Dohôd z Oslo. Izrael na podmienku pristúpil a v rámci štvorstupňového procesu má byť preto prepustených 104 väzňov. Prvá etapa sa uskutočnila koncom augusta 2013 a oslobodených bolo 26 Palestínčanov. Súčasťou druhej fázy bolo prepustenie ďalších 26 väzňov (30. októbra 2013). Palestínsky prezent Mahmúd Abbás ich privítal v Ramalláhu, kde vyhlásil, že mierovú dohodu s Izraelom nepodpíše, pokial’ nebudú prepustení všetci palestínski väzni. Ako ste uviedli, jediná osoba oprávnená legitímne sa vyjadrovať k priebehu mierových rokovania je minister zahraničia USA John Kerry. V tomto prípade však išlo o výrok prezidenta jednej zo zainteresovaných strán. Aký význam by sme mu mali prisporiť? O akých väzňov by malo ísť?

Prepustenie palestínskych väzňov z obdobia spred podpisu dohôd z Oslo nie je nová požiadavka. Novinkou z leta 2013 je izraelský prísľub jasného časového rámca ich prepustenia. Je potrebné si uvedomiť, že pre obe strany ide o citlivú záležitosť. Viaceri väzni boli právoplatne odsúdení za teroristické útoky a usmrtenie nevinných izraelských civilistov, po ktorých ostali smútiace rodiny. Na druhej strane, Palestínčania môžu považovať tieto činy za súčasť legitimného ozbrojeného odporu voči okupácii a boja za slobodu Palestíny. Aj na tomto prípade je vidno, aká hmlistá je hranica medzi terorizmom a bojom za právo národa na existenciu.

Výrok prezidenta Abbása o prepustení väzňov vnímal ako zopakovanie jeho známeho politického stanoviska, podľa ktorého Izrael má isté povinnosti vyplývajúce z existujúcich palestínsko-izraelských dohôd. Lo-

gicky, tieto záväzky by preto mali byť splnené nie ako nová podmienka mierovej dohody, ale ako súčasť komplexu otázok, ktoré budúce konečnú dohodu uzavrhú. Zatial’ je medzi Izraelom a palestínskou stranou jediná dohoda o prepustení väzňov z obdobia spred Oslo – všetko ostatné je otvorené.

Uzavretiu tzv. „final – status agreement“ musí predchádzať vyriešenie piatich sporných a pre obe strany veľmi citlivých otázok. Jedná sa o problematiku vytýčenia hraníc, práva Palestínčanov na návrat, ukončenia výstavby židovských osád, vodných zdrojov a, samozrejme, je tu otázka statusu mesta Jeruzalem. Myslíte si, že je reálne možné dosiahnuť konečnú mierovú dohodu bez toho, aby sa niektorá zo strán úplne vzdala jednej zo svojich klúčových požiadaviek?

Známy rabín Kook svojho času povedal: „Keď sa s manželkou o niečo prieme, robím kompromisy, kompromisy, a ďalšie kompromisy, až dosiahnem svoje.“ Toto nie je o presadení si svojho názoru, ale o akceptácii záveru ako svojho vlastného. To, ako bude vyzerat konečná izraelsko-palestínska dohoda, je jedine na nich dvoch. Čokoľvek naoktrojované, nasilu dodané mimo tento rámc, nemá šancu priniesť dlhodobú stabilitu a rešpekt. Nehovorí o nápadoch, ale o celej budúcej dohode. O istej nanútenej dohode povedal francúzsky maršál Foch, že to nie je mier, ale prímerie. Ak má byť realizovaná myšlienka dvoch štátov, arabského a židovského, ktorú uvádzajú aj „Partition Plan“, obe strany budú musieť priniesť kompromisy. Tu nejde o parametre a mapu Partition Plan, ale o princíp dvoch národných štátov žijúcich v rešpektke, mieri a spolupráci vedľa seba v prospech všetkých obyvateľov.

K Jeruzalemu... Po vyhlásení Štátu Izrael v roku 1948 a následnej vojne s arabskými štátmi bol Jeruzalem rozdelený. Jeho západnú časť získal Izrael a východná patrila Jordánsku. V roku 1967 však vypukla ďalšia, tzv. Šestdňová vojna. Izrael v nej zvíťazil, obsadil aj východnú časť mesta, ktorú neskôr anektoval a Jeruzalem vyhlásil za svoju „večné a nedeliteľné“ hlavné mesto. Na druhej strane Palestínčania považujú Východný Jeruzalem za hlavné mesto svojho štátu. A samozrejme je tu Partition Plan z roku 1947, podľa ktorého má mesto medzinárodný status. Komu dnes Jeruzalem patrí? Ako by mala byť podľa Vás táto otázka upravená v mierovej dohode?

Budúcnosť Jeruzalema je pravdepodobne najkomplikovanejšia otázka v arabsko-izraelských vzťahoch. Jeruzalem ako sväte miesto troch monoteistických náboženstiev

J. E. Radovan Javorčík (vľavo) s prezidentom Štátu Izrael Šimonom Peresom, nositeľom Nobelovej ceny za mier.

prameniacich v Abrahámovi patrí hodnotám, ktoré tieto náboženstvá predstavujú. Je tu aj technická otázka fungovania Jeruzalema. Pre Európanov je najlepšie pochopiteľný model „Corpus separatum“, aj keď s jeho použitím v minulosti v iných prípadoch sú rôzne skúsenosti. Opäť ale platí, že jediný model, ktorý akceptujú obe strany, má úspech na prežitie, nie vonkajšia arbitráž, a to aj keby bola robená s tým najlepším úmyslom a čistým svedomím.

Palestínčania túžia po vzniku samostatného, životaschopného a demokratického štátu. Na druhej strane sa však Palestínska autonómia nachádza vo velkých ekonomickej problémoch a nemá ani jednotné vedenie. Moc na Západnom brehu patrí Fatahu a Hamás ovláda Pásmo Gazy, odkial sú nediskriminatívne odpalované na Izrael rakety. Myslíte si, že by sa nový palestínsky štát dokázal vysporiadať s týmito (a ďalšími) problémami?

Je úplne logické, že mierová dohoda môže byť iba medzi dvoma partnermi. Prezident Shimon Peres nedávno povedal: „Ak nemáte partnera pre mier, tak z ne-partnera treba urobiť partnera a udržať si ho.“ Na oboch stranach sú partneri pre mier, sú nimi legitími politickí predstavitelia odmietajúci násilné riešenie situácie. Tu, samozrejme, zohráva významnú úlohu vnútropalestínske zmierenie a vôle Palestínčanov ukončiť vnútornú politickú schizmu. Nejde o potlačenie plurality názorov, ale o jasné akceptáciu práva na existenciu Izraela, zrieknutie sa terorizmu a násilia ako politického nástroja a zároveň akceptácia princípu „end of conflict - end of claims“. Čo sa týka palestínskej ekonomiky – jej prosperita je naviazaná na úspech politického riešenia palestínsko-izraelského konfliktu. Môžeme mať tie najlepšie plány, ale bez politického riešenia ostanú iba plánmi.

S politikou osídľovania okupovaných území začala labouristická vláda Leviho Eškola. Masívna výstavba židovských osád následne prepukla po roku 1977, kedy sa k moci dostał pravicový Likud. Ciel izraelskej politiky v tejto oblasti sa zdá byť jasné – zmena demografickej skladby obyvateľstva na okupovanom území, v dôsledku ktorej by pri vytváraní hraníc budúceho palestínskeho štátu bolo veľmi ťažké, ak nie nemožné, vrátiť sa k hraniciam spred roku 1967. Izrael výstavbu osád obhajuje „bezpečnostným záujmom“. Myslíte si, že židovské osady môžu skutočne z dlhodobého hľadiska zlepšiť bezpečnostnú situáciu Izraela?

Slovensko má jednoznačný názor na nelegálne židovské osady na Západnom brehu. Stačí si prečítať závery Rady pre zahraničné veci EÚ. O každom slove a princípe sme presvedčení, že platí nie preto, že niektorú stranu by sme preferovali, ale tak vni-mame a rozumieme medzinárodnému právu. Neupierame nikomu právo na iný názor, ale naše presvedčenie je konzistentné s inými princípmi a je dlhodobo známe. Otázka, či židovské osady môžu zlepšiť bezpečnostnú situáciu Izraela, je technická a vo svojej podstate podružná. Nedáva totiž odpoveď na celkovú bezpečnosť Izraela a blízkovýchodného priestoru. Aj osady môžu byť zdrojom nestability v konkrétnom geografickom bode. Mier na Blízkom východe však od nich nezávisí, podobne ako priebeh občianskej vojny v Sýrii alebo vývoj v Egypte nezávisí od toho či bude alebo nebude izraelsko-palestínska dohoda.

Mier na Blízkom východe od nich nezávisí, ale do značnej miery ovplyvňujú mierové rokovania medzi Izraelom a Palestínou (ktorých výsledok už na blízkovýchodnú situáciu určite vplýva), a predovšetkým celkovú pozitívnu atmosféru pre vzájomné rozhovory, ktoré vyžýval aj John Kerry, a k vytváraniu ktorej sa obe strany pred obnovením dialógu zaviazali. Ak je teda „bezpečnostný rozmer“ židovských osád podružný, a zároveň je ich existencia ‘nelegálna’, nemyslíte si, že by bolo potrebné zintenzívniť tlak na Izrael, aby ich výstavbu ukončili?

Myslím si, že stanovisko USA, EÚ ako celku aj ako jednotlivých členských krajín a mnohých ďalších k nelegálnym židovským osadám na Západnom brehu je jednoznačné. Taktiež politický tlak na izraelskú vládu v tomto smere neoslabuje. Nielen v rámci EÚ máme legislatívno-technické nástroje, ktorými naše politické presvedčenia harmonizujeme s reálnym životom. Mediálne najexponovanejším takýmto nástrojom boli v lete 2013 odsúhlásené pravidlá financovania spoločných projektov medzi EÚ a Izraelom. To, čo bolo dlhodobo vykonávané, t.j. neposkytovanie financií projektom vykonávaným na Západnom brehu alebo s entitami z tejto oblasti, bolo formulované v spoločných právnych normách. Podobne je dlhodobo uplatňované napríklad neposkytovanie pomoci pri podnikateľských aktivitách firmám pôsobiacich v „osadách“ alebo upozorňovanie na možné právne dosahy pri nákupe pozemkov. Tak, ako aj inde, je potrebné jasne, tvrdzo ale citlive rozlišovať medzi tlačom na zastavenie výstavby, ktorú považujeme za nelegitímnú, nelegálnu a za prekáž-

ku mierovej dohode, a výzvy alebo pokusy o bojkot Izraela.

Bezpečnosť Izraela je spojená aj s vývojom v ďalších štátoch blízkovýchodného regiónu. Pozornosť sa aktuálne sústredí predovšetkým na Irán a jeho jadrový program. Neprejde deň, kedy by sa premiér Benjamin Netanyahu nevyjadril k hrozbe, ktorú by predstavoval Irán vlastniaci jadrové zbrane. Je Irán pre Izrael skutočne nebezpečný?

Iránsky režim s jadrovou zbraňou nie je nebezpečný iba pre Izrael. Iránsky režim s jadrovou zbraňou a nosičmi je nebezpečný pre celý svet. Mnohí analytici poukazujú na fakt, že jadrovo vyzbrojený Irán rozprúdi minimálne regionálne jadrové závody. Nehovoriac o tom, že bude kompromitovaný celý systém kontroly zbrojenia, odzbrojenia a verifikácie. Jadrové zbrane a ich nosiče sú v prvom rade politickým nástrojom odstraňenia. Jedine pri takomto pohľade na jadrové zbrane je možné pomýšľať na úspech celkového jadrového odzbrojenia. Ak však kontrolné a verifikačné mechanizmy – technické či politické – nie sú schopné zabrániť šíreniu vojenskej jadrovej technológie extrémistom a militantom, stávajú sa nekontrolovatelhou hrozbou pre globálnu bezpečnosť.

Aktuálne prebiehajú vyjednávania medzi E3 + 3 (Vlká Británia, Nemecko, Francúzsko + USA, Rusko, Čína) a Iránom o vyriešení krízy týkajúcej sa iránskeho jadrového programu. Podľa Izraela sankčný režim uvalený na Irán spôsobuje režimu veľké problémy a spolu s hrozbou vojenského útoku predstavuje jediný spôsob ako zabrániť Iránu vo výrobe atómovej zbrane. Premiér Netanyahu často vyzýva spojencov, aby nepolávili v ekonomickom nátlaku. Zdá sa však, že v tomto postoji začína byť Izrael osamotený. Do akej miery má podľa Vás Irán skutočnú snahu preukázať mierových charakter svojho jadrového programu a nájsť diplomatické riešenie pre ukončenie krízy? Nie je to len „hra o čas“, ako na zmenu postoja iránskeho režimu upozorňuje Izrael?

V prvom rade je potrebné si pripomenúť slová takmer celej skupiny E3 + 3 po prezidentských volbách v Iráne. Prvoradé sú činy. Zmena tónu Teheránu je vítaná. Ak však chce kačica, aby nebola považovaná za kačicu, musí inak nielen znieť, ale aj vyzeráť, chodiť a konat. Je nepochybne, že sankčné režimy voči Teheránu nemôžu byť zrušené predtým, ako bude nielen pokrok v rokovaniah, ale aj v reálnom živote. Nastavenie konkrétnych sankcií je vec taktiky, nie stra-

1 Skupina E3 + 3 býva označovaná aj ako P5 + 1, teda päť stálych členov Bezpečnostnej rady OSN + Nemecko.

tégie. Stratégia je všetkým jasná a nemená – sankcie budú pokračovať, až kým nebude jasná záruka ukončenia kontroverzných častí jadrového programu. V tomto bode je aj odpoved', či a akú má Teherán snahu o preukázanie čisto mierového zamerania svojho programu. Klúčom, samozrejme, je plná spolupráca s MAAE a medzinárodným spoločenstvom.

Bezpečnosť Izraela je do značnej miery ovplyvnená aj situáciou v Sýrii, s ktorou je Izrael de facto v stále trvajúcim vojnovom stave, keďže medzi oboma krajinami nebola uzavretá mierová dohoda. V prebiehajúcej občianskej vojne proti sebe stoja režim Bašára al-Asada, dlhodobého podporovateľa a spojeneca libanonského Hizballáhu, ktorého militantné krídlo figuruje už aj na zozname teroristických organizácií Európskej únie, a na druhej strane nejednotní „rebeli“, medzi ktorými možno nájsť aj žoldnierov prichádzajúcich z iných krajín a v neposlednom rade tiež radikálnych islamistov z Frontu an-Nusá napojených na al-Káidu. Aký vývoj v Sýrii podľa Vás Izrael preferuje z hľadiska zabezpečenia vlastných bezpečnostných a strategických záujmov?

Izrael má jeden strategický záujem – sta-

bilitu a pokoj v susedstve. Myslím si, že čo sa týka budúcnosti Sýrie, si zodpovedá presne tie isté otázky, ako aj Európania, Rusko alebo USA, členovia BR OSN, atď. Fyzická blízkosť k Sýrii však Izrael nútí k jasnejšej formulácii „červených čiar“ alebo technických záujmov. Tie sú známe a logicky pochopiteľné pre každého – zabránenie transferu sofistikovaných zbraní a zbraní hromadného ničenia nepriateľsky naladeným skupinám, najmä do Libanonu.

Stabilitu a pokoj v susedstve je však možné dosiahnuť len so stabilným a mierumilovným susedom. Ktorá zo súčasných strán konfliktu v Sýrii by tento cieľ dokázala zabezpečiť?

Toto je veľmi zaujímavá otázka jasne poukazujúca na komplexnosť situácie nielen v Sýrii, ale na celom Blízkom Východe. Nepoznám dokonale situáciu v Sýrii. Preto by som nerád robil povrchné závery. Na druhej strane som presvedčený, že proces, ktorý viedol k rokovaniam Ženeva I a Ženeva II, je tou správou cestou ako dosiahnuť stabilitu v Sýrii a ukončenie občianskej vojny. Tak, ako v každom podobnom procese, má niekto väčšiu, menšiu alebo žiadnu legitimitu pre formovanie budúcnosti krajiny. Tak, ako aj v iných prípadoch, je dôležitá garancia stability krajiny a práv jej obyvateľov. Alebo inak

povedané, garancia všetkých atribútov štátnosti v prospech obyvateľov.

Izraelský minister financií Yair Lapid nedávno vyhlásil, že žije v Izraeli, pretože chce žiť v krajine, ktorá je nie len mestom, ale aj myšlienkom. Na akej myšlienke bol podľa Vás Izrael založený a akú „ideu“ reprezentuje Izrael dnes?

Je niekoľko mýtov o tom, na akých základoch je postavený moderný Izraelský štát. Pre „bežného“ Izraelčana myšlienky Teodora Herzla asi najlepšie vystihuje replika, ktorú používa aj premiér Netanyahu. Parafrázovane, „miesto, kde Židia sú zodpovední sami sebe a nemusia sa spoliehať na záchrannu inými“. Moderný Izrael 21. storočia chce byť národným štátom v tých najlepších kritériach teórie demokracie – t.j. krajina, ktorú formuje väčšina, ale s rešpektom voči menšinám, kde je garantovaná možnosť rozvoja a uplatnenia individuality. Tak, ako každá demokracia, ani v Izraeli nie je všetko ideálne. Na druhej strane výsledky, ktoré Izrael má v oblasti vedy, kultúry, či ekonomiky, nikoho nenechávajú na pochybách, že ide o slobodný, prosperujúci štát, kde osobný neúspech nie je tragédiou, ale príležitosťou niečo sa naučiť, začať znova a nájsť nových partnerov pre svoje aktivity.

Online Hate Speech - Nenávistné prejavy na internete

Rada Európy nedávno predstavila nový projekt na boj proti nenávistným prejavom (No Hate Speech Movement). Ide o kampanu zameranú na boj proti nenávistným prejavom na internete v rôznych formách, nevynímajúc kyber šikanu (cyber-bullying) a kyber-nenávist' (cyber-hate). Cieľom kampane je potlačenie nenávistných prejavov, rasizmu a diskriminácie v ich online podoobe a zvyšenie povedomia o tejto problematike. Podľa definície Rady Európy pod pojmom „nenávistné prejavy“ patria všetky druhy prejavov, ktoré prispievajú k podnecovaniu, propagáciu alebo ospravedlňovaniu rasovej nenávisti, xenofóbie, antisemitizmu alebo iných foriem nenávisti založených na neznášanlivosti, zahŕňajúc neznášanlivosť založenú na agresívnom nacionalizme a etnocentrizme, diskrimináciu a hostilite voči menšinám a príťahovalcom.

Do tejto kampane sa zapojilo aj európske združenie študentov práva ELSA prostredníctvom viacerých projektov, a to pre dovoľenkým vytvorením medzinárodnej skupiny, ktorá pracovala na právnom výskume na tému nenávistných prejavov na internete. ELSA sa pridal k tejto iniciatíve s cieľom priblížiť aktuálnu problematiku nenávistných prejavov na internete študentom a zároveň prispieť k akademickej diskusii o ich právnych aspektoch.

Národná výskumná skupina, ktorá pracovala na tomto projekte vznikla aj na Slovensku. Spolu s ďalšími kolegami sme pracovali na viacerých teoretických otázkach týkajúcich sa nenávistných prejavov vo všeobecnosti, ako napríklad aké prvky konštituujú nenávistný prejav alebo kde je hranica medzi slobodou prejavu a nenávistnými vyjadreniami. Vzhľadom na to, že existuje mnoho teoretických vymedzení nenávistných prejavov, ďalšou dôleži-

tou otázkou, ktorou sme sa zaoberali, bolo, či je vhodnejšia legálna definícia nenávistných prejavov na národnej úrovni alebo vymedzenie tohto termínu na medzinárodnej úrovni, aby sa zabezpečil jednotný štandard ochrany ľudských práv na celom svete.

Otázka potreby vymedzenia univerzálnej definície nenávistných prejavov úzko súvisí s hlavnou téhou projektu, teda s nenávistnými prejavmi šírenými na internete. Kyber priestor predstavuje pre šíritelov nenávistných prejavov ideálne prostredie, pretože zaručuje veľkú mieru anonymity, je finančne nenáročný a informácie sa dostávajú k obrovskému množstvu užívateľov na celom svete. Už niekoľko rokov sa vyvíjajú rôzne iniciatívy, ktorých snaha smeruje k väčšej kontrole obsahu, ktorý sa na internete objavuje. Aktivity v tejto oblasti vyvíja Európska únia, napríklad zriadením Európskeho centra boja proti počítačovej kriminalite.

Naproti tomu Spojené štaty americké majú k tejto problematike veľmi rezervovaný postoj, pretože ústavná sloboda prejavu je v USA ponímaná oveľa širšie ako v európskych krajinách. Spojené štaty napríklad odmietli pristúpiť k Dodatkovému protokolu k Dohovoru o počítačovej kriminalite, ktorý sa týka kriminalizácie činov rasistickej a xenofóbnej povahy spáchaných prostredníctvom počítačových systémov, a to z dôvodu, že jeho ustanovenia sú v rozpore s právom na slobodu prejavu. Prístup USA sa javí ako problematický hlavne v prípade kyber priestoru, ktorý nemá reálne hranice, teda v prípade ak by Európska únia prijala striknejšie opatrenia na boj proti nenávistným prejavom na internete a server by mal sídlo v Spojených štátoch, tak hoci by svojím obsahom porušoval právo členských štátov EÚ, vymoženie práva by bolo veľmi komplikované, ak nie úplne nemožné.¹

V projekte sme sa okrem všeobecných otázok venovali aj právnej úprave nenávistných prejavov na Slovensku. V našom právnom poriadku neexistuje všeobecné vymedzenie pojmu nenávistný prejav, máme však právne nástroje, ktoré je možné použiť na ochranu proti nenávistným prejavom. Sú to predovšetkým ustanovenia ústavy zaručujúce právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena. V Občianskom zákonníku je vymedzený pojem ochrany osobnosti fyzických osôb² a sankcie za jej porušenie. Trestný zákon ustanovuje trestné činy extrémizmu³, ktoré bývajú označované aj za trestné činy spáchané z nenávisti. Posledným krokom v tejto oblasti bola novela Trestného zákona⁴, v ktorej bol osobitný motiv doplnený o dôvody národnostnej, etnickej a rasovej nenávisti ako aj nenávisti z dôvodu farby pleti a nenávisti pre sexuálnu orientáciu. Hoci vo všeobecnosti ide o pokrok v tejto problematike, ozývajú sa aj kritické hlasy, ktoré hovoria, že toto vymedzenie nie je dostačne všeobecné, pretože sú aj ďalšie skupiny ľudí, ako napríklad osoby so zdravotným postihnutím, ktoré v tomto ustanovení zahrnuté nie sú, ale je dosť možné že sa stávajú obeťami nenávistných prejavov. Na Slovensku je teda ešte veľký priestor pre zlepšenie právnej úpravy v tejto oblasti.

Výskumný projekt Online Hate Speech realizovali študenti práva v 25 krajinách v priebehu mesiacov august až október 2013. Výsledky práce všetkých národných tímov budú prezentované na záverečnej konferencii, ktorá sa bude konať v dňoch 3. až 8. decembra v nórskom Osle. Ostáva len dúfať, že ELSA týmto projektom prispeje tak k vyriešeniu právnych problémov ako aj k boju proti nenávistným prejavom ako takým.

Užitočné linky:

- <http://www.onlinehatespeechconference.org/>
- <http://www.nohatespeechmovement.org/>
- <http://beznenavisti.sk/>
- <http://hatemetoo.sk/>
- <http://www.minv.sk/?extremizmus>

Michaela Komiňáková
člen národného tímu
ELSA Online Hate Speech
Legal Research Project

- 1 Na túto skutočnosť poukazuje aj prípad *Yahoo! Inc v. La Ligue Contre Le Racisme et L'Antisemitisme*, kedy na aukčných stránkach Yahoo bolo možné zakúpiť pamätihodnosti s nacistickými motívmi. Tieto stránky boli dostupné aj užívateľom vo Francúzsku, kde je propagácia takýchto predmetov zakázaná. Na základe rozhodnutia súdu vo Francúzsku bolo Yahoo pod hrozobou vysokej pokuty povinné zablokovať prístup na tieto stránky vo Francúzsku. Yahoo však argumentovalo, že súd vo Francúzsku nie je miestne príslušný, pretože materiály boli nahraté v USA, teda miestne príslušný je súd v USA, kde ale takýto čin protizákoný nie je. Yahoo sa s týmto prípadom obrátilo na súd v USA a ten mu dal za pravdu, s tým, že obmedzenie prístupu na webovú stránku vo Francúzsku by bolo porušením ústavného práva na slobodu prejavy.
- 2 Ustanovenia § 11 až § 16 Zákona č. 40/1964 Zb. Občanského zákonníka v znení neskorších predpisov
- 3 V súvislosti s nenávistnými prejavmi sú relevantné nasledovné ustanovenia Zákona č. 300/2005 Z.z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov: § 421 Podpora a propagácia skupín smerujúcich k potlačeniu základných práv a slobôd, § 423 Hanobenie národa, rasy a presvedčenia, § 424 Podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti a § 424a Podnecovanie, hanobenie a vyhľadávanie osobám pre ich príslušnosť k niekorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine alebo pôvodu rodu
- 4 Zákon č. 204/2013 Z.z

Sága Kadi začína*

Počas desaťročí vývoja právneho systému Spoločenstva, resp. Európskej únie muselo byť vyriešených mnoho prípadov týkajúcich sa interných vzťahov voči členským štátom a externých vzťahov s medzinárodným právom. Jedným z najdôležitejších prípadov súvisiacich s externými vzťahmi únie je prípad Kadi, o ktorom Súd prvého stupňa (ďalej „SPS“) rozhadol v roku 2005 a Európsky súdny dvor (ďalej „ESD“) v roku 2008.¹ Judikáty boli taktiež dôležitými príspevkami k aktuálnej problematike určenia balansu medzi ochranou základných práv a slobôd a opatreniami sledujúcimi účinný boj proti medzinárodnému terorizmu.

Podľa nadpisu článku sa dá správne predpokladať, že prípad Kadi mal svoje súdne pokračovanie nasledujúce po uvedených judikátoch. Na základe mierne odlišného skutkového stavu rozhodovali súdy o prípade označenom ako Kadi II v roku 2010 a napokon v roku 2013. Najmä z dôvodu zvýšenia prehľadnosti a pre detailnejšie priblíženie problematiky sme sa rozhodli spracovať tieto prípady v podobe dvoch na seba nadvážujúcich článkov.

V časti uverejnenej v tomto čísle je predostretý skutkový stav, rozhodnutie SPS vo veci Kadi I, návrhy generálneho advokáta

Miguela Poiares Madura a rozhodnutie ESD. Na to nadvážujeme stručným prehľadom reakcií odborníkov na európske a medzinárodné právo a vlastným hodnotením plusov a mínusov rozhodnutí s poukázaním na ich (možné) konzekvencie.

Skutkový stav

OSN už od roku 1966 uplatňuje systém sankcií, ktorý bol pôvodne namierený jedine voči štátom. Kvôli zintenzívneniu teroristickej hrozby sa v 90. rokoch rozšírilo ukladanie sankcií aj na jednotlivcov.² Platí ale, že tieto tzv. *smart sanctions* nie sú samovykonateľné, preto je nevyhnutné implementovať obsah rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN do právneho systému dotknutého štátu, resp. dotknutých štátov.³

Za účelom boja proti terorizmu prijala Bezpečnostná rada OSN rezolúcie č. 1267 (1999) a 1333 (2000), ktorými bol vytvorený konsolidovaný zoznam osôb blízkych Usámovi bin Ládinovi, Talibánu a sieti Al-Kaidá. Cieľom bolo zamrazenie účtov osobám podozrivým z terorizmu alebo z jeho podpory. Ukladané opatrenie nemá povahu trestu, preto nie je potrebné, aby bolo vykonané dokazovanie a unesené dôkazné bremeno rovnako ako v

* Článok recenzoval JUDr. Andrej Králik, LLM., PhD, ktorý pôsobí na katedre medzinárodného a európskeho práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a vedúci tlačového a politického oddelenia v zastúpení Európskej komisie na Slovensku.

1 Oprípade Kadi I bolo v oboch stupňoch rozhodnuté ešte pred prijatím

Lisabonskej zmluvy, z toho dôvodu je v texte zachované predlisabonské označenie súdnych orgánov.

2 REICH, J., s. 506-507.

3 TOMUSCHAT, Ch., s. 655.

trestnom procese. Zmrazenie účtov ale nemá časovo obmedzené trvanie, čím reálne prichádza do úvahy, aby bolo meno osoby súčasťou zoznamu aj po dobu niekoľkých rokov.

Článok 103 Charty OSN hovorí, že ak by došlo k stretu záväzkov podľa Charty so záväzkami podľa akejkolvek inej medzinárodnej dohody, majú prednosť záväzky podľa Charty. Navyše, podľa článku 25 platí, že členovia organizácie súhlásia s prijatím a vykonaním rozhodnutí Bezpečnostnej rady OSN.

Kedže sú všetky členské štáty EÚ zároveň členmi OSN, na pôde Európskej únie bolo 26. 2. 2001 na základe čl. 60, 301 a 308 prijaté nariadenie Rady č. 467/2001, ktorým došlo k implementácii rezolúcií.⁴ Článok 301 ZES sa týkal prijímania opatrení v rámci spoločnej bezpečnostnej a zahraničnej politiky, ktorími boli čiastočne alebo úplne obmedzené hospodárske vzťahy s jednou alebo viacerými tretími krajinami, článok 60 sa spájal s obmedzením pohybu kapitálu a napokon článok 308 riešil situáciu, keď bolo za účelom fungovania Spoločenstva v rámci fungovania spoločného trhu potrebné prijať akt Spoločenstva, na ktorý však zmluva inak neposkytovala potrebnú právomoc.⁵

Dňa 19. 10. 2001 bolo ako reakcia na útoky z jedenásteho septembra schválené addendum k zoznamu - nariadenie Rady č. 467/2001 bolo následne doplnené nariadením č. 2062/2001. Na zoznam bol okrem iných dopísaný aj štátny príslušník Saudskej Arábie, Yasin Abdullah Ezzedine al-Qadi, skrátene Kadi. Ten nesúhlasil s jeho umiestnením na zoznam, a preto sa obrátil na SPS - domáhajúc sa zrušenia nariadení č. 467/2001, 2062/2001 a 881/2002 v rozsahu, ktorý sa ho priamo dotýkal.⁶ Na prvý pohľad nič nenasvedčovalo tomu, že by malo ísiť o prípad, ktorý by mal mať zásadný význam z hľadiska vzťahu Európskej únie a OSN.

Kadiho argumentácia v žalobe bola rozdelená do dvoch línii. V prvej z nich tvrdil, že na prijatie nariadení Rady neexistoval dostatočný právny základ. Druhá línia sa zamerala na to, že aj keby bol právny základ nariadení v poriadku, ich zrušenie by malo byť vykonané kvôli porušeniu jeho troch základných práv: práva byť vypočutý, práva na ochranu vlastníckeho práva a zásady proporcionality a napokon práva na účinné súdne preskúmanie.⁷ Kadi neboli spokojný s tým, že Rada a Komisia sa odvolávajú na rezolúciu Bezpečnostnej rady OSN, pričom tá obmedzila jeho základné práva bez predloženia potrebných dôkazov.⁸ Tvrđil, že inštitúcie Spoločenstva sa nemôžu zbaviť zodpovednosti odkazom na rezolúciu.⁹

SPS jeho návrhu nevyhovel, a preto nariadenia ostali ďalej v platnosti. Rovnako ako Rada, považoval za adekvátny právny základ pre implementáciu rezolúcie čl. 60, 301 a 308 ZES. Preto sa súd dostał k posudzovaniu druhej línie argumentov. Klúčovou otázkou bolo, či sa súdna kontrola môže týkať aj prevzatých rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN. SPS vo svojom rozhodnutí v podstate potvrdil prednosť medzinárodného práva. V bode 214 rozhodnutia bolo uvedené: „V tomto kontexte inštitúcie správne zdôraznili, že konali na základe právomoci viazanej na obsah rezolúcie, takže nemali žiadnu možnosť samostatnej voľnej úvahy. Najmä nemohli ani priamo zmeniť obsah predmetných rezolúcií, ani zriadiť mechanizmus,

ktorého výsledkom by mohla byť takáto zmena.“

Neplatilo to ale absolútne, SPS ďalej vyslovil, že súdy Spoločenstva majú právomoc na posudzovanie súladnosti prevzatých právnych aktov s normami ius cogens medzinárodného práva.¹⁰ Pokračoval však tým, že v prípade Kadi I k porušeniu týchto norm nedošlo ani v jednom z troch bodov, na ktoré bolo v žalobe poukázané. Platí preto, že podľa SPS súdom Spoločenstva v základe neprináleží hodnotiť legalitu prevzatých rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN, výnimkou je kontrola súladu s normami ius cogens, medzi ktoré však podľa SPS nepatrí právo byť vypočutý, právo na ochranu vlastníckeho práva a proporcionality a napokon ani garantovanie práva na účinné súdne preskúmanie. Keďže Kadiho žalobe nebolo vyhovené ani v jednom bode, rozhodol sa podať odvolanie.

Návrhy generálneho advokáta Poiares Madura sa od rozhodnutia SPS odchyľovali v mnohých významných bodoch. V prvom rade nezdieľal názor na právny základ nariadení, konkrétnie tvrdil, že postačujúcimi by boli články 60 a 301 ES.¹¹ Uviedol, že článok 308 ZES stanovuje prostriedky, nie cieľ, ktorý je mimo rámca určeného týmto článkom.¹² Nestotožnil sa s tvrdením SPS o monizme s prednosťou medzinárodného práva pred právom Spoločenstva. Jasne sa vyslovil v prospech dualizmu, ktorého výsledkom v prípade Kadi by mala byť ochrana ľudských práv a slobôd, keďže potrebný standard neboli dosiahnutý na pôde Bezpečnostnej rady OSN.¹³ Nešlo však o presadzovanie kontroly za každú cenu - poznamenal, že pokial by existoval dostatočný mechanizmus súdneho preskúmavania nezávislým súdom na úrovni OSN, nebolo by potrebné nechať v platnosti súdnu kontrolu na úrovni Spoločenstva.¹⁴ Svoje myšlienky zhrnul nasledovne: „Osobitne v záležitostiach verejnej bezpečnosti bude politické rozhodovanie pravdepodobne príliš citlivé na bezprostredné obavy verejnosti, čo orgány vedie k tomu, že zmierňujú úzkosť mnohých na úkor práv niekoľkých. Presne vtedy sa súdy musia zapojiť do zabezpečenia toho, aby sa politické nevyhnutnosti dneška nestali právnou realitou zajtrajška. Ich zodpovednosťou je zaručiť, aby to, čo môže byť v danej chvíli politicky vhodné, splňalo aj zásady právneho štátu, bez ktorých nemôže z dlhodobého hľadiska žiadna demokratická spoločnosť skutočne prekvitať“¹⁵ Najdôležitejším je uvedenie pojmu „ústavné zásady Spoločenstva“, teda zásad, ktoré podľa generálneho advokáta nemôžu byť derogované ani medzinárodným právom, vrátane Charty OSN a právnych aktov prijatých na jej základe.¹⁶

ESD sičé potvrdil názor SPS na právny základ prijatia predmetných nariadení, avšak dopracoval sa k nemu na základe odlišného zdôvodnenia. Potvrdil názor SPS, že predmetný právny akt je svojou povahou naozaj nariadenie; hoci sa vzťahuje na zmrazenie účtov jednotlivca, má všeobecný dosah.¹⁷ Reakcia na druhú líniu Kadiho argumentácie bola blízka návrhom generálneho advokáta. Súhlasil s ním aj v otázke právnej sily ústavných zásad: „Povinnosti, ktoré ukladá medzinárodná dohoda, nemôžu mať za následok zasahovanie do ústavných zásad Zmluvy ES, vrátane zásady, podľa ktorej všetky akty Spoločenstva musia dodržiavať základné práva, pričom toto dodržiavanie predstavuje podmienku ich zákonnosti, ktorú má Súdny dvor preskúmavať v rámci úplnej

⁴ Kotázke záväzkov Spoločenstva na základe Charty OSN pozri TOMUSCHAT, Ch., s. 657.

⁵ Bod 49 rozhodnutia ESD vo veci Kadi I.

⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷ Zmenené znenie čl. 60 ZES je v súčasnosti obsiahnuté v čl. 75 ZFEÚ, čl. 301 ZES bol nahradený čl. 215 ZFEÚ a čl. 308 ZES je podľa nového číslovania čl. 352 ZFEÚ.

⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹ Tento názor zastávala aj Komisia, pozri bod 76 rozhodnutia SPS vo veci Kadi I a bod 11 návrhov generálneho advokáta Miguela Poiares Madura vo veci Kadi I.

¹⁰ Bod 15 návrhov generálneho advokáta Miguela Poiares Madura vo veci Kadi I.

¹¹ Tamže, bod 21.

¹² Tamže, bod 54.

¹³ Tamže, bod 45.

¹⁴ Tamže, bod 24.

¹⁵ Bod 241 rozhodnutia ESD vo veci Kadi I.

¹⁶ Bod 49 rozhodnutia ESD vo veci Kadi I.

¹⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

²⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

²¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

²² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

²³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

²⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

²⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

²⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

²⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

²⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

²⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

³⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

³¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

³² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

³³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

³⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

³⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

³⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

³⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

³⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

³⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁴⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁴¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁴² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁴³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁴⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁴⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁴⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁴⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁴⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁴⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁵⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁵¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁵² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁵³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁵⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁵⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁵⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁵⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁵⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁵⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁶⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁶¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁶² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁶³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁶⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁶⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁶⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁶⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁶⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁶⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁷⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁸⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁸¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁸² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁸³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁸⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁸⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁸⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁸⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁸⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁸⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

⁹⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁰⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁰¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁰² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁰³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁰⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁰⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁰⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁰⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁰⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹⁰⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹¹⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹¹¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹¹² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹¹³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹¹⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹¹⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹¹⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹¹⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹¹⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹¹⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹²⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹²¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹²² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹²³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹²⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹²⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹²⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹²⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹²⁸ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹²⁹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹³⁰ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹³¹ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹³² Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹³³ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹³⁴ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹³⁵ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹³⁶ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

¹³⁷ Bod 140 rozsudku SPS vo veci Kadi I.

</

sústavy žalôb a konaní, ktoré upravuje táto Zmluva.¹⁸ Bolo uznané, že článok 307 ZES umožňuje odklon od primárneho práva, avšak nie je možné odchýliť sa od zásad, ktoré vyplývajú zo samotných základov právneho poriadku Spoločenstva.¹⁹ Súdny dvor sa vyslovil v prospech toho, že Spoločenstvo musí garantovať v podstate úplné preskúmanie zákonnosti. Potvrdil, že zmazenie účtov ako také nie je vždy neprimeraným krokom, avšak nie za podmienok prítomných v danom prípade.

Rozhodnutím ESD boli zrušené časti nariadení, ktoré sa týkali Kadiho, súd však ponechal trojmesačné prechodné obdobie, takže k jeho vyčiarknutiu zo zoznamu nedošlo hned a automaticky. Súdny dvor sa snažil vyhnúť priamemu zodpovedaniu otázky, aký je vzťah právneho systému Spoločenstva a medzinárodného práva, v odôvodnení trval na tom, že z jeho strany nebola posudzovaná samotná rezolúcia, ale len jej implementácia.²⁰ V konečnom dôsledku však táto drobná nuansa nezohrávala významnú rolu, rozhodnutie sa tak či tak stalo významným z hľadiska externých vzťahov Spoločenstva.

Reakcie na rozhodnutie

Ohlasy odborníkov na rozhodnutia prípadu Kadi boli rôznorodé, detailná štúdia zameraná na reflexie rozhodnutí však ukázala, že na stranu rozhodnutia SPS sa priklárala menšia časť akademikov a aj to s určitými výhradami.²¹

Zástancovia judikátu SPS vychádzali z toho, že za účelom efektívneho boja proti hrozbe terorizmu je potrebné, aby boli rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN nedotknuteľné.²² Obávali sa, že pokiaľ by sa rozhodnutím ESD inšpirovali aj iné regionálne organizácie alebo štáty, došlo by k fragmentácii medzinárodného právneho systému a jeho znefunkčneniu. Poukazované bolo tiež na to, že prístup ESD bol eurocentricky²³, šovinistický a parochiálny.²⁴ Nedostatok rešpektu voči právnym aktom OSN bol prirovnaný k postoju Spojených štátov amerických a podľa rozhodnutia Medellín v. Texas bol posun v prístupe Spoločenstva označený ako texasizácia.²⁵ Navyše bolo rozhodnutie ESD svojou povahou prirovnané k rozhodnutiu Spolkového ústavného súdu vo veci Solange, resp. bolo označené za ešte radikálnejšie.

Väčšia časť odbornej verejnosti sa priklonila k argumentácii ESD. Viac než fragmentácie sa obávali súdnej imunity implementovaných rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN. Vyzdvihnuté bolo, že rozhodnutie podčiarklo autonómiu právneho systému Spoločenstva.²⁶ Eurocentrizmus rozhodnutia nepovažovali za nič negatívne, kedže smeroval k vyšej ochrane základných práv a slobôd, do ktorých bolo zasiahnuté mimoriadne závažným spôsobom.²⁷ Zmazenie účtov, ktoré má mať dočasný charakter, sa v tomto prípade približovalo trestu prepadnutia majetku, pretože Kadi by podľa rozhodnutia SPS nemohol vykonať potrebné kroky a nemal istotu, kedy a či vôbec budú jeho účty rozmrazené.²⁸ Konanie pred Bezpečnostnou radosťou OSN nepredstavuje záruku spravodlivého procesu, pretože v jej rámci je popreliataná súdna, zákonodarná a výkonná moc²⁹; obsah

rezolúcií je vo veľkej miere výsledkom činnosti na medzištánej a diplomatickej úrovni.³⁰ Za zmienku tiež stojí „šalamúniske“ riešenie stretu principiálnosti a pragmatizmu, ktorého výsledkom bolo ponechanie trojmesačného obdobia, počas ktorého neboli Kadi zo zoznamu odstránený.³¹ Judikát bol prirovnávaný k rozhodnutiu Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Bosphorus z roku 2005, kde do popredia rovnako vystúpila otázka ochrany ľudských práv.³²

Texasizácia a rebélia v štýle Solange?

Z reakcií na prípad Kadi by sme sa chceli bližšie zamerať na jeho prirovnanie k vnímaniu medzinárodného práva zo strany Spojených štátov amerických³³ a tiež na tvrdenie, že Kadi I bolo pre Spoločenstvo obsahom podobné, ako rozhodnutie vo veci Solange pre členské štáty.³⁴

Vo všeobecnosti platí, že najmä republikáni majú odmietavý vzťah či už k medzinárodnému právu³⁵, alebo k používaniu zahraničnej judikatúry.³⁶ Najvyšší súd Spojených štátov v rozhodnutí Medellín v. Texas rozhodol, že medzinárodné záväzky prijaté vládou USA nederogujú aplikovateľné trestnoprávne štandardy štátu Texas, až kým nebude takýto efekt priznaný legislatívou činnostou Kongresu. Podobná hostilita bola zjavná aj v prípade Hamdan v. Rumsfeld, ktorý sa týkal väzňov na Guantanáme. O vine a treste nerozhodovali riadne súdy, ale ad hoc vojenská komisia, pričom Hamdan na svoju obranu uvádzal, že táto komisia nespĺňa požiadavky určené Ženevskou konvenciou. Predstaviteľia vlády oponovali, že konvencia sa na väzňov na Guantanáme nevzťahuje.³⁷ Napokon bolo rozhodnuté v prospech Hamdana, avšak opačným spôsobom bol skutkový stav pôvodne posúdený v rozhodnutí dištriktového súdu dištriku Columbia a aj troma sudcami Najvyššieho súdu.

Myslíme si, že prirovnanie rozhodnutia Kadi I k Medellín v. Texas nie je presné hneď v dvoch ohľadoch. V prípade Medellín bolo výsledkom nerešpektovania medzinárodného práva oslabenie ochrany základných práv a slobôd, zatiaľ čo v rozhodnutí ESD bol výsledok opačný, teda poskytnutie kvalitnejšej ochrany, než zo strany Bezpečnostnej rady OSN. Druhým rozdielom sú korene odmietavého prístupu. Zatiaľ čo v Spojených štátoch ide o principiálne odmietanie vyplývajúce z prioritného postavenia ústavy, v rozhodnutí ESD podľa nášho názoru nejde o pre-sadzovanie prednosti právneho systému Spoločenstva za každú cenu.³⁸ Naopak, do popredia sa dostáva ochrana základných práv a slobôd, ktorá musí byť podľa ESD za každých okolností na prvom mieste.

Kadi I bolo taktiež prirovnанé k rozhodnutiu Solange II, ktorým Spolkový ústavný súd určil prednosť nemeckej ústavy pred právom Spoločenstva v prípade, ak Spoločenstvo poskytuje slabšiu ochranu základných práv a slobôd.³⁹ V zásade ide ale len o poistku, často prirovnávanú k jadrovým zbraniam, ktoré nie sú používané, ale majú preventívny význam. Je pravdou, že po rozhodnutí Solange II došlo v niekoľkých prípadoch k nerešpekto-

18 Tamže, bod 285.

19 Tamže, body 301-304.

20 Tamže, bod 326.

21 Tamže, bod 363.

22 TZANOU, M., s. 142 a 145.

23 POLI, S., TZANOU, M., s. 536.

24 Tento prístup si osvojil aj Najvyšší súd Švajčiarska v prípade Nada v State Secretariat (14. november 2007), podľa REICH, J., s. 511.

25 PAVONI, R., s. 38.

26 POLI, S., TZANOU, M., s. 555.

27 Pojem ako prvý použil Thomas Frank v panelovej diskusii organizovanej zo strany New York University. Podľa POLI, S., TZANOU, M., s. 535. Prepis celej diskusie je dostupný online na webových stránkach: <http://globaladminlaw.blogspot.sk/2008/10/nyu-kadi-panel-discussion-in-full.html> [10. 11. 2013].

28 KOKOTT, J., SOBOTTA, Ch., s. 1017.; EECKHOUT, P.

29 LAVRANOS, N., s. 54.

30 Scheinin, M., 62.

31 CARDWELL, P.J., FRENCH, D., WHITE, N. s. 237.

32 SCHEININ, M., s. 66.

33 CUYVERS, A., s. 486.

34 Tamže, s. 491.

35 WEILER, J.H.H., s. 237.

36 EECKHOUT, P., TZANOU, M., s. 153-154.

37 TOOBIN, J., s. 230-231.

38 Blížšie pozri BOBEK, M., s. 173-180.

39 TOOBIN, J., s. 371.

40 Porovnaj s HALBERSTAM, D., s. 175.

41 DE BÚRCA, s. 142; KOKOTT, J., SOBOTTA, Ch., s. 1016.

vaniu komunitárneho práva. Typickým príkladom je český prípad Landtová, ktorý sa týka takzvaných slovenských dôchodkov, v ktorom však nešlo o principiálne odmietnutie komunitárneho práva, ale skôr o ad hoc prístup determinovaný ekonomickými dôvodmi, pričom Ústavný súd Českej republiky ani nepoložil prejudiciálnu otázku.⁴²

S prirovnaním k prípadu Solange je možné súhlasit, ale len pri zdôraznení jednej skutočnosti. Prístup Spoločenstva k rezolúciam Bezpečnostnej rady OSN je naozaj podobný k prístupu Nemecka v čase prijatia predmetného rozhodnutia, avšak nie je ho možné prirovnáť k významu Solange v súčasnosti, keďže je nerešpektovanie európskeho práva skôr vecou svojvôle národných súdov, než ochranou základných práv a slobôd. Bude preto závisieť od prístupu OSN, akým spôsobom sa k tomuto rozhodnutiu postavi; pokial' príjme potrebné opatrenia na elimináciu aktuálnych nedostatkov, rozhodnutie Kadi I bude mať podobné postavene, ako má v súčasnosti rozhodnutie Solange II.

Zhrnutie

Ochrana základných práv a slobôd je základným kameňom demokracie a je potrebná obzvlášť v časoch, ktoré nie sú jednoduché. Aharon Barak, bývalý predseda Najvyššieho súdu Izraela, citovaný aj v rámci návrhov generálneho advokáta, k tejto téme uviedol: „Bez pochybností, boj proti terorizmu premieňa našu demokraciu na „defenzívnu demokraciu“, respektíve „militantnú demokraciu“. Napriek tomu, tátu obrana a tento boj nemôžu zbaviť náš režim jeho demokratickej povahy. Defenzívna demokracia, áno; nekontrolovaná demokracia, nie. Sudcovia v modernej demokracii musia konáť v tomto duchu.“⁴³ Podobne sa vyjadril aj bývalý sudca Ústavného súdu Juhoafrickej republiky, Albie Sachs. Ako bojovník proti apartheidu bol označený za tero-

ristu, bol podrobén dlhotrvajúcemu mučeniu, po prepustení opäťovne uväznený bez uvedenia dôvodu. Po páde režimu, keď už všetko nasvedčovalo tomu, že krušné dni skončili, bol v dôsledku teroristického útoku vážne zranený a prišiel o ruku. Napriek všetkému sa jeho postoj neposunul ani o milimetr a varuje pred odchýlením sa od základov, na ktorých je vybudovaná demokracia.⁴⁴

Tieto názory plne zdieľame. Klúčové otázky danej problematiky sú nasledovné - kto by mal byť oprávnený kontrolovať koho a z akého titulu?⁴⁵ Ustanovenia ZES a Charty OSN boli interpretované spôsobmi, ktoré sú racionálne, no dospelo sa k diametralne odlišným záverom. Dá sa povedať, že oba prístupy v istom zmysle problém skôr zvýrazňujú, než by ho riešili.⁴⁶ Prípad Kadi predstavuje typický *hard case*, kde nie je na základe subsumovania skutkového stavu pod príslušné právne normy možné dôjsť k jednému právnemu záveru. Preto do nemalej miery zohráva úlohu postoju súdca, akademika alebo čitateľa k postaveniu medzinárodného práva, dôležitosť a prostriedkom používaným v boji proti terorizmu a neotrasiteľnosti ochrany základných práv a slobôd. Podľa nášho názoru je práve ich ochrana najkľúčovejšou, čo je dôvod, prečo sa v podstate stotožňujeme s rozhodnutím ESD.

Mgr. Ján Juran,
hlavný radca
na Ministerstve spravodlivosti
Slovenskej republiky,
absolvent Právnickej fakulty
Trnavskej univerzity v Trnave(2013).

Použité pramene:

- BARAK, A. *The Judge in a Democracy*. 2006, 360 s., ASIN B002WJM4TC.
- BOBEK, M. Argumentace srovnávacím právem v judikatúre Nejvyššieho súdu Spojených štátov amerických. In *Právni fórum*. 2005, č. 4, s. 173-180.
- CARDWELL, P.J., FRENCH, D., WHITE, N. I EUROPEAN COURT OF JUSTICE, Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation v Council and Commission (JOINED CASES C-402/05 P AND C-415/05 P) JUDGMENT OF 3 SEPTEMBER 2008. In *International and Comparative Law Quarterly*. 2009, roč. 58, č. 1, s. 229-240.
- CUYVERS, A. The Kadi II Judgment of the General Court: The ECJ's Predicament and the Consequences for Member States. In *European Constitutional Law Review*. 2011, roč. 7, č. 3, s. 481-510.
- DE BÚRCA, G. The ECJ and the international legal order: a re-evaluation. In DE BÚRCA, G., WEILER, J.H.H. (Eds.). *The Worlds of European Constitutionalism*. 2011, s. 104-149, ASIN B007CGROWW.
- EECKHOUT, P. Kadi and Al Barakaat: Luxembourg is not Texas - or Washington DC. In *EJIL Analysis*. 25. 2. 2009. Dostupné online na webstránke: <http://www.ejiltalk.org/kadi-and-al-barakaat-luxembourg-is-not-texas-or-washington-dc/> [10. 11. 2013].
- HALBERSTAM, D. Local, global and plural constitutionalism: Europe meets the world. In DE BÚRCA, G., WEILER, J.H.H. (Eds.). *The Worlds of European Constitutionalism*. 2011, s. 150-202, ASIN B007CGROWW.
- KOMÁREK, J. Playing with matches: The Czech Constitutional Court Declares a Judgment of the Court of Justice of the EU Ultra Vires; Judgment of 31 January 2012, Pl. ÚS 5/12, Slovak Pensions XVII. In *European Constitutional Law Review*. 2012, roč. 8, č. 2, s. 323-337.
- KOKOTT, J., SOBOTTA, Ch. The Kadi Case - Constitutional Core Values and International Law - Finding the Balance? In *The European Journal of International Law*. 2012, roč. 23, č. 4, s. 1015-1024.
- KRISCH, N. The case for pluralism in postnational law. In DE BÚRCA, G., WEILER, J.H.H. (Eds.). *The Worlds of European Constitutionalism*. 2011, s. 203-261, ASIN B007CGROWW.
- LAVRANOS, M. The Impact of the Kadi Judgment on the International Obligations of the EC Member States and the EC. In CREMONA, M., FRANCIONI, F., POLI,
- S. (Eds.). *Challenging the EU Counter-terrorism Measures through the Courts*. EUI Working Papers. AEL 2009/10. 2009, s. 47-56.
- PAVONI, R. Freedom to Choose the Legal Means for Implementing UN Security Council Resolutions and the ECJ Kadi Judgment: A Misplaced Argument Hindering the Enforcement of International Law in the EC. In CREMONA, M., FRANCIONI, F., POLI, S. (Eds.). *Challenging the EU Counter-terrorism Measures through the Courts*. EUI Working Papers. AEL 2009/10. 2009, s. 31-38.
- POLI, S., TZANOU, M. The Kadi Rulings: A Survey of the Literature. In *Yearbook of European Law*. 2009, roč. 28, s. 533-558.
- REICH, J. Due Process and Sanctions Targeted Against Individuals Pursuant to Resolution 1267 (1999). In *Yale Journal of International Law*. 2008, roč. 33, č. 2, s. 505-520.
- SACHS, A. *The Strange Alchemy of Life and Law*. 2009, 308 s. ASIN B004OEK38W.
- SCHEININ, M. Is the ECJ Ruling in Kadi Incompatible with International Law? In CREMONA, M., FRANCIONI, F., POLI, S. (Eds.). *Challenging the EU Counter-terrorism Measures through the Courts*. EUI Working Papers. AEL 2009/10. 2009, s. 57-70.
- TOMUSCHAT, Ch. The Kadi Case: What Relationship is there between the Universal Legal Order under the Auspices of the United Nations and the EU Legal Order? In *Yearbook of European Law*. 2009, roč. 28, s. 654-663.
- TOOBIN, J. *The Nine: Inside the Secret World of the Supreme Court*. 2008. 391 s., ASIN B0013TPXN6.
- TZANOU, M. Case-note on Joined Cases C-402/05 P & C-415/05 P Yassin Abdullah Kadi & Al Barakaat International Foundation v. Council of the European Union & Commission of the European Communities - Part I of II. In *German Law Journal*. 2009, roč. 10, č. 2, s. 123-154.
- WEILER, J.H.H. Editorial: Medellín. In *The European Journal of International Law*. 2008, roč. 18, č. 2, s. 237-239.
- Rozsudok Súdu prvého stupňa vo veci Kadi I (21. september 2005)
- Návrhy generálneho advokáta Miguela Poiares Madura vo veci Kadi I (prednesené 16. januára 2008)
- Rozhodnutie Európskeho súdneho dvora vo veci Kadi I (3. september 2008)

42 KOMÁREK, J., s. 333-335.

43 BARAK, A. *The Judge in a Democracy*, location 5742.

44 SACHS, A., s. 8-45.

45 KRISCH, N. s. 238.

46 REICH, J., s. 519.